

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones super epistolas dominicales

Herolt, Johannes

[Ulm], um 1478-80

[Sermones XXI (prima post pascha) - XXX]

[urn:nbn:de:bsz:31-311743](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311743)

XXI

quia quelibet effusa gutta reunita est in passione dñi: tum quia xps temperatissime vixit et iam in perfecta etate fuit patiendo. Unde nihil de sanguine habuit nisi quod ad resurrectionem pertinebat et ad veritatez humane nature: tum etiam quia sanguis xpi vnitus verbo saluberrimus fuit humano generi: vnde licet alie partes in resurrectione reunite sunt. ita et sanguis debuit aliis partibus humanitatis iungi. hec ille, Ex quibus patet q sanguis christi qui ostenditur hic in certis locis est sanguis miraculosus imaginis xpi. Exemplum de balistario qui lesit imaginem crucifixi: et statim ad instar gutte humani sanguinis exiit: quere in promptuario. p. 44. Item hic queritur vbi xpus mansit illis 40. diebus post resurrectionem vsq ad ascensionem: respondet Elucidarius q in paradiso terrestri vt credit cum enoth et helya et cum his qui cum eo surrexerunt. Ultimo sciendum q omnes homines iuvenes et pueri resurgent in ea etate qua xps erat qñ resurrexit scz in etate trigintatium annorum: et in hac etate ada dicitur fuisse creatus homo de limo terre. Et post resurrectione non erit necessaria vestis nec sartores nec sutores neq animalia bruta Aug. Vbi vult spiritus ibi protinus erit et corpus. Item co: po: a sanctum erunt clarissima Math. 13. Fulgebunt iusti tanq sol etc.

*Matth. decimo tertio
cap.
Lap. 5. in Epistola. f.*

Unica pma post pascha epla Johis apli

Domine quod natum est ex deo vincit mundum. Et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Quis autem qui vincit mundum nisi qui credit q ihesus est filius dei. Hic est qui venit per aquam et sanguinem ihesus xps. Non in aqua solum sed in aqua et sanguine, Et spūs est qui testificatur quoniam xps est veritas etc.

Sermo. XXI. super epistola precedenti.

Domine quod natum est ex deo etc. 1. Joh. 5. Nos videmus ad sensum q oppressus a potentiore sibi requirit defensionem ab aliquo qui est potentior opprimente. Sicut miles oppressus a comite subleuationem querit a rege. In hunc modum cum mundus et mundi dñs. i. dyabolus nos multipliciter opprimat et mundi variatio nos temptat. ideo Johannes apostolus nos docet in verbis premissis confugere ad potentissimum dominum per quem possumus vincere oia temptamenta mundi et dyaboli cum dicit *Domine quod natum est etc.* Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo quomodo seruus xpi vincit mundum

Sermo

Secundo de fide catholica. Tercio de ostensione reliquiarum. Ad
primum sciendum qd seruus cristi tria considerando faciliter cum
adiutorio diuino potest vincere mundum. Primo considerando
qd amicitia huius mundi hominibus inimicam dei constituit. quia
nemo potest habere amicitiam huius mundi et etiam dei. Modo
deliberet apud se fidelis homo quid istorum magis expediat. deum
relinquere vel mundum et deo adherere vel non. Item homo ratione
vtens inuenit qd magis expediat relinquere mundum et deo ad
herere: et ad hoc inducat nos sacra scripta **Joh. 2. Nolite diligere**
mundum neque ea que in eo sunt: cuius causam statim assignat di-
Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo: nam sicut
ignis et aqua frigidum et calidum album et nigrum sunt contraria:
sic amicitia dei et mundi simul stare non possunt Aug⁹ sup cano.
Joh. Duo sunt amores scilicet dei et mundi. si amor mundi inhabitat
non est quo amor dei introeat. unde etiam Greg⁹. Dilige homo
non diligere mundum ut diligas deum: auerte ut auertaris. funde
ut implearis. Secundo considerando qd amor huius mundi est filius
dyaboli: quia secundum dictum christi ut habetur **Matth. 6. Nemo potest**
duobus se. Homo verecundat seruire ciui vel rustico vel pastori
in campo et non verecundat seruire dyabolo sicut homo superbo
ebriosus gulosus et acediosus qui omnes seruiunt dyabolo qui
est maximus inimicus eorum Greg⁹. Stultum est seruire dyabolo
qui nullo placatur obsequio: ymo quicquid durius laborant serui
dyaboli quam christi. quia in sudore seruiunt dyabolo et sunt quasi omni
tempore inquieti et in fatigatiōe. Tercio considerando qd quilibet
homo seruiens huic mundo non potest venire ad regnum celorum
Joh. 1. Regnum meum non est de hoc mundo. regnum meum
non est de his negociis que in mundo tractantur Crisost. super
Matth. Miserimus est mundus et miseri qui eum sequuntur.
Semper enim homines huius mundi opera excluserunt a vita:
quod autem amator huius mundi qui querit mundana gaudia non
possit celestia gaudia post hanc vitam possidere Greg⁹ in omel⁹
dicit Nemo potest hic gaudere cum hoc seculo et illic regnare cum
deo. Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit hic
Joh. Nec est victoria que vincit mundum fides vestra. Nos igitur
loquimur de catholica fide. Dic primo querit quid sit vera fides
Respondetur. est credere patrem et filium et spiritum sanctum esse
unum deum: et quod in his tribus personis est indivisibilis deitas.
aequalis gloria eterna maiestas. Item vera iubet credere quod dominus
ihesus christus est verus deus et homo eternaliter natus a patre secundum

*Francis Sapi. 2. in epistola
prima.*

*Matth. 6. Capite
et Luca. Capite 16.*

Joh. Sapi. 18.

Joh. in epistola prima cap. 5.

xxi

deitatem: tpaliter natus sm humanitatez a matre. Vbi sciendū
 qd fides catholica est frequenter fidelibus pdicanda & diligenter
 seruanda & custodienda: quia est fundamentum omnis meriti.
 vnde Aplos. fundamentum aliud nemo potest ponere preter
 id quod positum est &c. fides christi Aug⁹. fides est bonorum
 omnium fundamentum: fides est humane salutis incium. nam
 extra fidem catholicam non est salus. vnde omnes iudei pagani
 & heretici sunt in statu damnationis. *Mat. 23.* Qui crediderit &c
 qui non crediderit &c. Condemnatio que facta est per adam non
 tollit nisi per fide dñi nostri ihesu xpi. Vnde oēs qui saluati sunt
 ab initio mudi saluati sunt in fide: qa illi qui ante tpa xpi vixerūt
 sicut patriarche prophete & ceteri fideles crediderunt xpm ven-
 turum & redempturū genus humanum: sicut nos qui post xpm
 viuimus credim⁹ hoc esse factum Bern. Multi enim saluatoris
 aduentum omnipotentis timentes & diligentes sue salutis gra-
 tissimum redemptorem promissorem credentes. in promissione fi-
 delium sperantes cum fide & expectatione saluati sunt. Item no-
 tandum qd fides catholica vt homo saluetur per eā debet habere
 quinqz que figurata sūt per quinqz vulnera domini nostri ihesu
 xpi. Primum est qd sit pura sic qd nihil admisceatur falsitatis et
 vanitatis vt illi faciunt qui varias credulitates asingunt & cre-
 dunt vt nigromantiā aruspices arioli et obseruantes somnia di-
 esqz egiptiacos & fata & carmina &c. *Deutro. 18.* Nō inueniatur
 in te qd ariolus sciscitat nec obserues somnia &c vnde de hoc dicit
 in decret. Diuinationi qui intendit damnationē incurrit anime
 z s. q. vlti. Non. Johannes nider dicit qd quidam per demones
 maleficiantur sicut philocapti: vel displicentiā vel inuidiam ha-
 bentes ad certam personā ad quam temptantur cui homo debet
 per libez arbitrium resistere cum gratia. & quando non resistit &c
 Secundū est integritas fidei vt omnes articulos fidei credamus
 & omnia que credit sancta mater ecclesia nihil dānantes vel exci-
 pientes. Veritas enim fidei ita est catenata vt qui vnum arti-
 culum negat totum dissoluit: sicut qui vnum anulum catene
 frangit: totum quod per eam ligatur dissoluitur: sic est de fide
Jaco. 2. Qui in vno offendit factus est omnium reus. Non licet
 fidei aliquid addi vel minui. nam in ipsa nihil est quod sit sup-
 fluum. Sapientia dei sic fidem ordinauit qd nec sumi angeli pnt
 eam emendare scz addendo vel minuendo in aliquo. Tercium ē
 certitudo fidei: vt nihil verius nihil certius esse credamus qz qd
 fides docet. vnde non licet nobis aliquod dubium de ea habere.

Marcij. Cap. 16.

Deutro. Capite decimo octauo.

Jacobij. Cap. 2.

Sermo

unde fides nescit falli. Contra hoc quidam faciliter dubitant de fide et tales solent dicere. Si sic est ut scriptura dicit et fides catholica tenet magnum quid est. Non enim contradicunt simpliciter scripture et fidei: sed tamen ipsi firmiter non credunt tales iudicantur et peccant mortaliter: et si sic decedunt damnabuntur quia fides christiana debet esse certa in homine: ut si etiam angelus de celo descenderet et aliter diceret non crederet. ut patet per apostolum ad Gal. Sed iam dicta non sunt intelligenda de illis qui cum amaritudine cordis temptant in fide: tales resistere debent et expellere statim illas incidentes cogitationes et temptationes que sunt contra fidem et sic merentur apud deum Bernardus. Quotiens resistis totiens coronaberis. unde pro certo tenere debes quod fides catholica vera est et nulla alia fides vera est. sed sunt omnes false et fidee sicut sunt iudeorum et paganorum. Non enim nisi una veritas est ex qua vera sunt. Non enim est nisi unus sol illuminans omnem hominem: sic non est nisi una fides illuminans et purificans corda fidelium. Certius non est celum et terra et omnia que in eis sunt esse quam fidem nostram veram esse Luc. 21. Celum et terra transibunt verba enim non transibunt unde dicit in psalmo. Veritas domini manet in eternum. Quare tamen est ut sit fortis et stans adeo ut paratius sit potius morti se pro illa exponere quam illam deserere et christum negare. Exemplum de omnibus apostolis martiribus virginibus qui pro illa observanda exposuerunt vitas res honores dignitates cognatas et corpora sua ad diversa supplicia: sic et nos christiani fortes esse debemus in fide catholica. Unde hic querit utrum sufficiat in corde et non in ore profiteri. Respondetur quod nunquam debet corde vel ore negare: ore tamen confiteri debet pro loco et tempore: unde apostolus Roman. 10. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. et in signum huius tunc sacramentum confirmationis datur sicut dicitur in decretis. Confirmatio ergo in fronte fit ut a recipiente fides christi sine ambiguitate predicetur de consec. dist. 5. firmissime. ergo quilibet christianus debet nomen christi et fidem catholicam confiteri: etiam si propterea deberet omnibus rebus temporalibus privari et magis etiam si deberet mori: et maxime illa que sunt de necessitate fidei et christi. unde dicitur in decretis. Qui pro fide christi moritur celeste premium consequitur. 32. q. 3. Omnis. Quintum est quod fides debet esse viva et hoc per bona opera. Iacobus. fides sine operibus mortua est Wilhelmus. Tunc perpenditur quod arbor sit viva si floret. per firmum propositum servandum est deo: et etiam frondeat cum loquitur sermones bonos et fructum bonorum operum faciat. Sicut enim est necessaria anima in corpore. sic bona opera in fide.

Luc. capi. 21. et Marc. 13. Mat. 24.

Possumus centesimo de
Cimo sexto.

cap. 10.

cap. 10.

quid est fides non operans ex dilectione nisi cadaver ex anima. quantum magis est magnus et bonus artifex: tamen sine instrumento ut faber sine ferreamenti: nauta sine nauis et huiusmodi inutilis est. Item sciendum quod christifidelibus non debet esse graue bona opera operari. quia fides que per dilectionem operatur tunc diligitur a deo quod inopinabiliter remunerat: quia modicum quod in fide fit deo placet Augustinus. Sicut rami absque viriditate arefcunt ita et quelibet opera si videantur bona: nulla tamen sunt si a soliditate fidei separentur. quomodo per virtutem fidei mons motus est de proprio loco. hoc quere in promptuario. f. 6. Quantum ad tertiam partem sermonis scilicet de veneratione reliquiarum que ostendunt in ecclesiis mouende sunt aliquae questiones. Et primo queritur utrum clauis et lancea sint reliquie et crux et corona. Respondet Henricus de hassia in omel. de lancea christi sic. omnes reliquie sunt consecrate: sed lancea et clauis longe perfectius tactu corpore et sanguine christi. crux que dorso est impressa: et corona que caput pupugit. sed lancea cor diuisit secundum visionem brigitte vidue: et clauis perforauerunt funditus pedes et manus christi. Secundo queritur hic utrum in iudicio extremo adducetur in testimonium etiam lancea clauis et alie res et arma quibus christus in sua passione idus sustinuit suscepit: et despectus fuit sicut crux. Respondit idem quod sic: quia eadem ratio est de corona lancea et aliis rebus et armis christi sicut de cruce Math. 24. Tunc inquit apparebit signum filii hominis in celo Crux. super Math. Crux christi et acatrices christi radiis solis erunt luadiores. Tertio querunt que reliquie sunt excellentiores. respondit sanctus Thomas super 4. dist. 9. que christum tetigerunt ut crux perfusa sanguine in parascueus lancea que cor christi perforauit. et clauis qui perforauerunt manus et pedes christi et similia. Sicut enim secundum Bedam christus tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuam aquis dedit et contulit. ita christus tactu sui corporis et sanguinis consecrauit preterita et nobilitauit: et amplius veneranda sunt quam sanctorum ossa et reliquie. Quarto querunt de causis sanctorum quare reliquie sunt venerande. respondetur secundum Augustinum de ci. dei et secundum Crisostomum quinq; de causis. Prima est quia deus ipsemet veneratur quotidie miracula faciendo per eas. vnde Gregorius primo libro dialogorum: quod sanctus libertinus per sancti honorati caligam quam secum deuote portauit puerum suscitauit. Secunda causa quod ostensio reliquiarum fidem future resurrectionis auget in nobis. quia anima istius sancti qui nunc fruatur deo in celo. fuit in presentia unita istis reliquiis et adhuc in futura resurrectione et conuerso uiuetur ipsi corpore: in caritate eterna. Tercia causa est

Math. cap. 24.

Sermo

quia corpora sanctorum fuerit in presenti templum dei & organa
& instrumenta spiritus sancti per que operatus est virtutes & bona
opera & etiam miracula que leguntur de ipsis: etiam in presenti
vita facta. Quarta causa est. quia reliquie sunt bona amicorum
& conciuum nostrorum qui nos precesserunt vel nobis reliquias
reliquerunt in memoriam suam: sicut filius plus diligit instru-
menta patris sui mortui & diligentius custodit. similiter filia plus
diligit angulum vel cultellum modici valoris matris sue de funde
quam florenum. Quinta causa est. quia sancti quorum reliquie vene-
rantur hic in terris sunt apud summum regem nostri aduocati &
intercessores in celis. Ultimo nota quod sanctos inuocamus & hono-
ramus scilicet petrum paulum et alios sanctos canonizatos publice
& priuate: sed non canonizatos secundum Innocentium inuocare possu-
mus priuate: similiter imagines sanctorum veneramus ut reliquias
& eorum corpora & ossa & res quas possederunt vel tetigerunt vel
vestes et similia que licet sunt insensibilia tamen reliquie sunt et
in eis non terminamus precise venerationem: sed in istis quorum
res sunt & fuerit. & signa & memorialia sunt sanctorum: sicut utens
berillo non terminat visum ad berillum. sed ulterius ad librum.

Omnia secunda post pascha epla Petri. *Epi. Cap. 2.*

Divissimi christus passus est pro nobis relinquens vobis
exemplum ut sequamini vestigia eius qui peccatum
non fecit nec inuentus est dolus in ore eius: qui cum
malediceretur non maledicebat. cum patretur non com-
minabatur. tradebatur autem iudicanti se iniuste. qui pec-
cata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum ut pec-
catis mortui iustitiam viuamus: cuius liuore sanati estis.
Eratis enim sicut oves errantes: sed conuersi estis nunc
ad pastorem & episcopum animarum vestrarum.

Sermo. xxi. super epistola precedenti

Cristus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum
ut sequamini vestigia eius. 1. Pe. 2. Spiritus sanctus qui
bonarum mentium institutor et rector est statuit per ecclesiam
sanctam quod hodie legitur in epistola videlicet de passione christi:
ne magni pietatis & caritatis sacramentum dominice passionis
spirituali gaudio resurrectionis quo iam iubilatur frequenter
et continuatur in cordibus fidelium in oblivionem transeat: quia
oblivio passionis christi valde timenda est propter augmentum
divini beneficii Verbi. Super omnia te mihi reddit amabilem

bone ihesu calix quem bibisti: opus redemptionis nostre. Nihil
 allicit blandius: nihil exigit iustius. nihil stringit fortius: nihil
 afficit vehementius. Item timendum est qd domus in die iudicii
 improperabit obliuiosis & ingratis passionem suam et beneficia
 impensa: unde doctor effre. in li. de die iudicii ait. Ipse xpus in
 die iudicii rationem queret a nobis pro obliuioe & negligencia
 nostra & dicat. Propter vos incarnatus fui & in terra palam con-
 uersatus sum: cum palmis & sputis in faciem cecus & crucifixus:
 cum aceto potatus. Paradisum vobis obtuli: regnum aperui &
 spiritum sanctum mihi: quid ultra facere debui & non feci. Dicite
 mihi peccatores hinc naturaz passibiles & mortales quid pro me
 passi estis dominatore vestro cum ego pro vobis impassibilis et
 immortalis passus & mortuus sim. ergo debemus esse grati et non
 obliuisci passionem xpi Cris. Non est adeo vtile aliud propter
 quod gratias agere debemus qd propter mortem ipsius cristi: in
 lignum huius beatus Petrus aplos reducit nobis ad memoriam
 actus passionis xpi in verbis premissis dicens. Xpus passus est pro
 vobis &c. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de
 passione xpi. Secundo de illis qui maledicunt deo & sanctis. Tercio
 de bona spe quam debemus habere ad christum qui est pastor &
 eps animarum nostrarum. Quantum ad primum attendendum
 est qd beatus Petrus aplos non dicit hic que et quanta passus
 est xps: sed simpliciter dicit. Xpus passus est pro nobis. Ratio
 est. quia xps multa quasi inexplicabilia pro nobis est passus. et
 hoc ex magna caritate qua ad nos habet Joh. 15. Maiorem ca-
 ritatez nemo habet qd xpus. O homo quo amore diligit te dñs
 deus attende. Pro te ligatus est vt a vinculis te absoluat. pro te
 iudicatus est vt a iudicio extreme damnationis te liberaret. pro
 te coronatus est spinea corona in terris vt te coronaret in celis:
 pro te vulneratus est vt te ab eterna morte suscitaret. vno tantus
 fuit amor xpi vt dicit Aug. qd si cristus marie filius tot corpora
 habuisset quot membra habuit & quot stelle in firmamento celi
 sunt & quodlibet membrum ppriam vitam habuisset: nihilominus
 omnia in mortem tradidisset ante qd hominem de potestate dyaboli
 non liberaisset: sequitur hic. Vobis relinquens exemplum: vt
 sequamini vestigia eius. Vbi sciendum qd vias duras intravit &
 nos leues. Prima fuit de celo in vterum virginis: vbi defectus
 nostros assumpsit. Secunda fuit in mundum miseris plenum.
 Tercia in egyptum statim post marie purificationem vbi in exilio
 per septem annos mansit. Quarta conuerso rediens in iudeam

Sermo

post obitum herodis. Quinta quolibet anno iuit in iherusalem
in templum cum parentibus suis. Sexta pedibus circumibat per
vicos et castella predicando: et infirmos sanando. Septima in
parasceues vbi post cenam agni paschalis captus est et ductus
primo ad annam. secundo ad caypham. tercio ad pylatum. quarto
ad herodem. quinto iterum ad pylatum. sexto ad locum flagella
tionis. septimo a pylato ad ostendendum populo qui dixit. Ecce
homo ecce rex vtrius. octavo ad locum iudicii vbi ad mortem iudicatus
est. nono ad locum caluarie vbi crucifixus est Augustinus de vera reli
gione. Tota vita christi quaz per hominem gessit disciplina morum
fuit. omnia bona mundi christus contempsit et contemnenda docuit
et omnia mala sustinuit que sustinendo peccata suscepit. Disce
a christo modestiam: disce tolerantiam. christum attende et non dolebis
fructum. Namque pro nobis passus flagellis telus asputus derisus
confixus spinis coronatus cruce damnatus semper contempsit et oia
patienter sustinuit. sequitur hic. Qui peccatum non fecit. Unde
querit hic primo vtrum aliquis possit viuere sine peccato veniali
dummodo est in hac vita. Respondetur quod si loquimur de tertia
vita hominis qui peruenit ad etatem adultam de excellenti et speciali
gratia est quod talis sine peccato veniali sit sicut videtur beatus Augustinus
dicere de beata virgine que nunquam venialiter peccauit. Unde si
omnes sancti interrogarentur utrum peccassent: omnes vna voce
responderent. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus:
veritas in nobis non est Proverbium 24. Septies enim in die cadit
iustus et resurgit. Secundo queritur vtrum homo potest viuere
sine peccato mortali. Respondetur quod sic cum diuino adiutorio
et dicere oppositum est hereticum. vnde magister sententiarum libro 2. dist. 36
Illos cum manicheo errare dicimus qui dicunt hominem mortale
peccatum non posse vitare: vnde Augustinus et allegatur in decretis.
Omne peccatum a deo voluntarium est quod nullo modo esset peccatum
nisi voluntarium: sequitur. Nec est inuentus dolus in ore eius:
Contra hoc faciunt qui dolose et fraudulenter cum proximo lo
quuntur qui habent mel in ore et fel in corde et sic proximum suum
decipiunt. Sciendum quod aliquis qui fraudulenter loquitur de alio
et vult quod audiens etiam loquatur malum de eodem homine dicitur
Secundo in proximum cui mittitur dare occasionem obloquendi
placiter peccat. Primo in seipso: quia fraudulenter loquitur.
Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit hic apostolus
Petrus. Cum maledixerit. Unde hic querit que sit pena male
proferentis contra deum maledictum vel sanctos. Respondet secundum quod habet

*Joan. in epistola prima: capite primo
Ladueris. cap. 2. 4.*

in iure canonico. Si contra deum vel sanctum maxime contra beatam virginem talia presumpserit debet septem diebus dominicus preforibus ecclesie manifeste stare cum dicitur missa: ita ut ultimo die nec pallium nec calciamenta sed corrigiaz circa collum habeat et quod septem precedentibus feriis sextis ieiunet in pane et aqua nec ingrediatur ecclesiam: et in quolibet dictorum dierum tres reficiat pauperes. et si non potest tres saltem duos vel unum. et si hoc non potest illud sibi in penam aliam commutetur. et si predicta renuerit debet et interdicta introitus ecclesie et in obitu debet carere ecclesieastica sepultura: hoc secundum Godfridum de tribunali si autem: ceterum in iudicio discretus sacerdos hunc rigorem temperabit. sequitur Non maledicebat. Unde hic queritur an homo debeat sustinere aliquam maledictionem sibi a malis hominibus imprecatam. Respondetur quod iustus et bonus debet patienter sufferre propter deus tales maledictiones. quia multum sibi prosunt videlicet ad meritum vite eterne. unde dicitur in Ps. *Maledicent illi et tu benedices* Aug. Si iustus est qui maledicit premium et pro maledictione redditur. Sed si e converso maledicat sibi maledicenti ex corde et cum deliberato animo siue in occulto siue in manifesto tunc deus grauius offendit et damnationem anime incurrit. Quantum ad tertiam partem dicit hic. Nunc conuersi estis ad pastorem et episcopum. et christum qui pascit vos in presentia cum corpore et sanguine suo: et ad illum pastorem debemus habere bonam et firmam spem quod velit nostri misereri et nos saluare cum electis in celo. Hic queritur utrum spes sit in beatis. Respondetur quod non et hoc probat per magister sententia. li. 3. dist. 16. ubi dicit. Spes est certa expectatio future beatitudinis: ideo cum beatitudo non sit futura in beatis sed presentis ideo spes sicut fides euacuabitur in patria. Item queritur utrum spes inest damnatis: respondet sanctus Thomas quod non primo probatur: quia spes habet gaudium secundum illud Ro. 5. et Spe gaudentes etc. sed damnati non sunt in gaudio: sed in dolore et luctu Math. 22. Ibi erit fletus et stridor dentium. unde Ps. 65. Serui mei comedent et vos esurietis etc. Secundo sic probatur: ad conditionem damnatorum pertinet ut ipsi sciant quod nullo modo possunt damnationem euadere et ad beatitudinem peruenire Job 15. Non credit quod reuertit possit de tenebris ad lucem. Unde ex ista dictis patet quod spes est solum in viatoribus. et in hominibus in mundo adhuc uiuentibus: ideo bonam spem habere debemus in dominum nostrum iesum christum: quia ipse est qui vult omnes homines saluos fieri: quod ostendit in vita in morte et post mortem. In vita ostendit

hinc certissimo scilicet

Sermo

quia peccatores recepit ⁊ manducauit ⁊ bibit cum eis. vnde ipsi
in dei scandalizati sunt dicentes. Sic peccatores recipit ⁊ manducat
cum eis ⁊ bibit. vnde nominauerunt eum voratorem ⁊ amicum
publicanorum. Item ostendit hoc in morte. In morte aut pendens
in cruce pro crucifixis orauit dicens. Pater ignosce illis quia
nesciunt quid faciunt. Inimicos saluari voluit ex eo quod pro eis ro
gauit ⁊ orauit sicut ⁊ ceteros homines vult saluos fieri ⁊ postmodum
plures homines conuersi sunt ⁊ saluati per orationem christi ut dicit
Matth. 2. vbi petrus tria milia hominum dicit in vno sermone
Item ostendit quotidie post mortem et post suam ascensionem
quia in omni tempore beneficia sua impendit tam bonis quam malis.
Matth. 9. Qui solem suum facit occidere. Insuper dat premia com
munia in celo penitentibus cum illis qui nunquam deum in aliquo
peccato mortali offenderunt Matth. Accipiet singulos denarios
gloriae eternitatem. licet differant in merito ⁊ gaudio: tamen omnes
habent eandem eternitatem in celo Ioh. 14. In domo patris mei
multe mansiones sunt: vnde magister sententiam dicit li. 4. dist. 4.
Electus ab electo differt in claritate mentis ⁊ corporis. vnde Christus
Reddet unicuique iuxta opera sua. ⁊ quod dat penitentibus qui in
male vixerunt cum innocentibus vitam eternam hoc ostensum
est in meretrice quam sanctus pater iunior per heremum in celum ⁊
postmodum intrauit post. 15. dies. hoc quere in promptuario.

Unica tertia post pascha epla Petri apoli

Quoniam obsecro vos tanquam aduenas ⁊ peregrinos
abstinere vos a carnalibus desideriis que militant
aduersus animam. Conuersationem vestram inter
gentes habentes bonam ut in eo quod detrahant de vobis
tanquam de malefactoribus ex operibus vos considerantes
glorificent deum in die visitationis. Subiecti estote omni
creature propter deum. siue regi quam si precellent: siue dicitur
tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum: laudem
vero bonorum. Quia sic est voluntas ut beneficientes ob
mutescere faciatis imprudentium hominum ignorandiam
Quasi liberi ⁊ non quasi velamen habentes malicie libertatem
sed sicut serui dei omnes honorate: fraternitatem diligite.
deum timeate: regem honorificate. serui subditi estote in omni
tempore dominis: non tantum bonis ⁊ modestis sed etiam
disciplinis. Hec est enim gratia in christo ihesu domino nostro.

Sermo. xxiii. super epistola precedenti.

xxii

Quem timete. ita scribitur. 1. Pe. 2. In quibus apostolus Petrus hortat nos ad timorem dei habendum qui valde necessarius est cuilibet homini qui cupit saluari. Vbi timor dei non est ibi salus non erit. ergo dicit Ap[osto]lus hic. Deu[m] timete. Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo quare quilibet homo debet deum timere. Secundo quot sunt species timoris. Tercio que proueniunt homini de timore dei. Quantum ad primum sciendum quod deus tribus de causis timendus est a quolibet. Prima est propter suam potentiam. Sunt enim quidam et si non habent protectionem siue patris in regno alicuius fugiunt ad aliud regnum ut euadant manus suorum persecutorum. non sic de eo cuius dominationi subsunt omnia: ideo nullus potest manus eius euadere. *Ysa. 17.* Quas manum nemo potest euadere siue effugere. et propter hoc magis timendus est. vnde dicitur in *Ps.* Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es. si descendero ad infernum ades. sic quod nec in inferno neque in extremo terrarum manus effugere nequeo. Item primo habet potestatem super res temporales quas concessit tibi ad usum quas potest auferre quando cunq[ue] sibi placet seu placuerit. Item super corpus tuum quia potest te facere claudum et cum surdum leprosum. Item super animam tuam. *Matth.* Deum timete qui potest corpus et animam perdere in gehennam. Secunda causa propter suam sapientiam nam omnia cognoscit. oia videt. *Deb.* Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Hoc enim debet nobis omnibus incutere magni timorem in omnibus cogitationibus locutionibus et operibus nostris. *Boetius.* Cum occulta agimus sunt ante oculos iudicis cuncta cernentis. vnde etiam *Aug[ustinus]* de verbis domini. Si peccare vis ad quem locum ibis ubi te non videat deus. Item *Aug[ustinus]* ibidem. Deus est timendus in publico timendus in secreto. cum p[re]dis videris et cum intras videris. lucerna ardet et ipse te videt. lucerna extinguitur et ipse te videt. Exemplum de illo sancto patre quem duxit meretrix ad diuersa loca et ipse dixit. Deus nos hic videt et sic conuertit eam. hoc quere in promptuario. 3. b. Tercia causa est consideratio proprie culpe. nam reus vnius criminis timet coram iudice seculari: quanto magis timere potest homo qui tot et tanta criminum scit se reum esse apud districtum iudicem qui est iniquus tam terribilis ad videndum quod tunc dicent montibus. Cadite super nos ut habetur *Apo[calypsis]. 7.* etiam *3. Iero[sa].* Siue comedam siue bibam illa vox sonat semper in auribus meis. Surgite moerui venite ad iudicium qui redditori sumus districtam rationem de cogitationibus

Epi[stola]. 1. Cap. 2

Baruch. 1. CXXXVIII.

Matth[aeus]. 2. Luc[as]. 12.

ad Hebr[aeos]. Cassi. 4.

Sermo

locutionibus et operibus de tempore et rebus nobis concessis de
subditis de artificio quilibet de statu suo in quo vixit in presenti
vita et etiam de bonis omissis et etiam peccata occulta cordis
et operis denudabuntur in extremo iudicio. Math. Nihil operatum
est quod non reueletur. Insuper iudex ille erit inflexibilis. nam
si beata virgo cum omnibus sanctis et angelis promerentur in
iudicio pro aliquo homine existente in peccato mortali iudex non
exaudiret eos. Proverb. 6. Zelus et furo: viri non parcat in die
vindictae nec acquiescet cuiusque peccatis. unde Ps. Cum accipero
tempus ego iustitias iudicabo. 1. Petri. 4. Iustus vir saluabitur
peccator et impius ubi parabitur. Quantum ad secundam partem
istius sermonis. Notandum quod quinq; sunt species timoris. Primus
est mundanus: et est cum quis plus debito timet amittere bona
huius mundi scilicet res temporales diuitias honores: et hic timor
est malus et multa mala generat ex se: hic est timor qui quasi innum-
erabiles innocentes pueros trucidari fecit ab herode. Timebat
enim ne christum quem tres reges regem iudeorum predicauerunt esse
regno pararet et gloria mundana. propter hoc paruulos omnes
in bethleem et in omnibus finibus eius fecit occidi: et hoc ne christus
posset euadere ut habetur Math. 2. Item hic est timor qui christum
interfici fecit a iudeis. dicebant enim. Si dimittimus eum sic omnes
credent in eum: et venient romani: et ille timor iam in presenti
multa mala facit et multos peccatores et inimicos dei constituit:
hic est timor qui facit multos usurarios raptos fures et falsarios
monetarum etc. hi omnes timent temporalia sibi et sicere si cum
veritate et iusticia deberent vendere et emere. Unde hic queritur
vtrum timor ille sit peccatum mortale. Respondet quod quandoque
timor ille est mundanus qui quandoque est actus inicalis peccati scilicet cum
potius quis peccaret mortali quam illo lucrando careret vel bona temporalia
perderet: lignum est quod ille temporalia plus diligit quam deum: et
quandoque est peccatum veniale et quandoque mortale. Secundus
timor est humanus cum quis indebite plus timet penas vel mortem
et etiam semper iste malus est licet minus quam primus. Ille enim timor
humanus quandoque magnos deiecit. hoc patet in petro Lu. 22
Qui propter hunc timorem ter christum negavit: et etiam in aliis
discipulis qui propter hunc timorem fugerunt christo relicto. Sciendum
quod christus confortat suos contra hunc timorem Math. Nolite timere
eos qui occidunt corpus. sic confortatus est paulus Act. 2. Non
solum alligari sed et morti paratus sum propter nomen domini nostri
iesu christi. sic iacobus et iohannes confortati sunt dicentes. Possumus

Math. cap. v. Luca. cap. 21.

Proverbia. Cap. 6. Sexto

74. 1. Petri. 4. Iustus vir saluabitur peccator et impius ubi parabitur. 1. Petri. 4. Iustus vir saluabitur peccator et impius ubi parabitur.

Math. 2. cap. 2.

xxiii

bibere calicem istum quem bibiturus es. sic etiā apostoli Act. 5.
 Ibant apostoli gaudentes et letantes a spectu concilii. sic etiam
 martires et virgines fortati sunt. vnde camit. Verba carnis ficuz
 non timeūt sancti dei martires etc. et sic nos istos sanctos imitari
 debemus. Sunt autem tres cause propter quas debemus libenter
 letāter et viriliter exponere membra corporis nostri exercitiis et
 afflictionibus in seruiuo dei: et etiam totum corpus nrm in mortē
 si necesse fuerit. Prima causa est. quia corpus et animam nostraz
 preciosaz ab eo recepimus vt ei seruire debeamus. vnde dī. Ipse
 fecit nos et non ipsi nos vt ei seruiamus et non huic mundo. Et
 etiam propter nobilitatez anime debemus corpus nrm exercere
 et exponere. nā anima nobilioz est corpore: et ideo corpus debet
 exponi pro ea. sicut natura in animalibus exponit minus nobile
 pro nobilioz. Exemplum de hoie qui naturali exponit brachiū
 pro capite in quo est vita etc. ideo dī Math. 10. Estote prudentes
 sicut serpentes: quozum prudentia in hoc cōmendatur. Sed heu
 plures sunt qui plus timent lesionem corporis q̄ anime: et cum
 infirmant vel lesi sunt in corpore vel in anima simul tunc plura
 faciunt pro prolongatione et sanitate corporis q̄rendo experiores
 medicum cuius iussionez implent etiam si deberent ire ad quoz
 vel sex miliaria et etiam expendendo summā pecunie qui pro aīa
 vix irent ad proximam ecclesiam ad audiendū sermonez: vel vix
 darent denarium pauperibus pro salute anime Greg⁹. Mortem
 carnis oīs homo timet. mortem autem aīe pauca. Homo laborat
 ne moriatur moriturus: et non laborat vt non moriatur semper
 viturus. Secunda causa est. q̄a deus nobili⁹ corpus dabit post
 resurrectionem quod erit tanq̄ sol. et quanto plus hic exercet in
 arduis et bonis exercitiis: tanto clar⁹ erit Math. 13. Fulgebūt
 iūti tanq̄ sol. vnde Anselmus. In illa vita pulcritudo iustoz
 solis pulcritudini qui septem plures q̄ modo sit erit splendidior
 adequabit. Velocitas siue agilitas tanta nos comitabit vt an
 gelis dei eq̄ celeres simus a celo vsq̄ ad terram et conuerso cit⁹
 dilabimur. Tercia causa est. quia pro nobis mortu⁹ est xps qui
 nobilissim⁹ rex terre et dñs oīm creaturarum Eph. 5. Tradidit
 semetipsum pro nobis in cruce et in morte Bern. Iuste sibi meā
 vendicat vitam qui pro me suaz posuit. Ps. Quid retribuā dño
 pro omnibus que triuit mihi vnde. 2. lib. Machab. Cum rex
 antiochus compelleret filios israhel transgredi legē dei. Elea
 zarus nobilis et honorabilis vir. 90. annoz voluntarie ibat ad
 supphū et paciēter desinavit siue sustinuit nō admittere illicita

Matth. cap. decimo.

Matth. cap. decimo.

Barcid psal. 118

In Secundo libro Machab. corū capite 6

b i

Sermo

39
propter vite p[er]nitiam amorem. Hi aut[em] qui astabant in q[ui] miseratione
comoti propter antiqui viri amicitiaz tollentes eu[m] secreto rogabat
afferi carnes quibus vesci licebat vt simularet se manducasse sic
rex mandauerat de carnibus & hoc facto liberaretur. & ipse dixit
Non enim est nostre etatis aliquid fingere vt multi adolecentes
arbitrantes eleazar. 90. annoz transisse ad vitaz alienigenaz
et ipsi propter modicum corruptibilis vite tps decipiantur: nam
si in p[re]senti tpe supplicis hoim eripiar: sed manus omnipotentis
neq[ue] viuens neq[ue] defunctus effugiam. hinc ad hominu[m] supplicia
trahatur. sed cum plagis dep[re]meretur ingemuit & dixit. D[omi]ne
qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum a morte
possem liberari duos corporis sustineo labores: sed propter a[ma]m
vero & timorez tuu[m] libenter hec patior: & hoc modo defunctus est
& non solu[m] iuuenib[us] sed vniuersę genti memo[ri]a sui & exemplū
v[ir]tutis & fortitudinis relinq[ui]t. Sic et quilibet xpianus homo
potius deberet res & vitaz perdere q[uam] contra p[re]cepta dei facere. q[uia]
qui sic occideret martir dei efficeretur. vnde de hoc d[icitur] in decret.
Qui pro xp[ist]i no[m]i[n]e martirizant p[ro]culdubio regnu[m] dei assequunt[ur]
Tertius est timor seruilis propter quem aliqui non amore dei sed
timore gehenne vel alteri[us] pene abstinent a malo & faciunt bonu[m]
Vnde sciendu[m] q[uod] talis timor non est peccatum in se: sed cauere a
peccato propter timorem siue inferni siue t[em]p[or]alis pene: vel ob seculi
d[omi]nionem vel damni rei t[em]p[or]alis: sic non furari propter suspendiu[m]
no[n] luxurari q[uia] timet impregnari: vel q[uo]dcu[m]q[ue] malum p[ro]hibitu[m]
sub pena pecunie: ideo iam cauet sibi non propter deuz q[uo]niam talis
exterius non peccat in omni opere. interius t[ame]n peccat propter malu[m]
culpe. Reus est qui vult q[uo]d non licet. sed ideo non facit quia no[n]
potest impune fieri. & talia mala que sic cauent solunn[us] timore
pene non liberant hoim a penis eternis Aug[ustinus]. Qui gehennaz
metuit peccare non metuit sed cadere. sicut bona que solo timore
fiunt & non ex caritate no[n] sunt meritoria. v[er]u[m] Ap[osto]lus. Si tradidero
corpus meū. Opera enim extra caritatez non valent ad salute[m]
Ex his patet quanta stulticia est timore pene declinare a malo et
facere bonum et non potius amore dei & p[ro]p[ri]e salutis. Quartus
est timor inicalis quo quis timet non solum pena[m] sed etia[m] sepa
ratione[m] a deo & ille timor est bonus. Ideo enim q[ui]s timet a deo
separi quia diligit deū: hic timor habet duos oculos sc[ilicet] dextru[m]
qui sursum respicit et timet separari a deo: sinist[er] quo respiciens
deorsuz timet incurere penas eternas: istos duos oculos q[ui]libet
habere debet. et ad illos inducit nos scriptura Mat[th] 3. Omnis

In secundo libro
Machabeorum
Capite 6

29
Deus ad Corin[thios] in prima
Epistola Capite decimo tertio

xxiii

arbor: que non facit fructū bonuz separabitur a deo: ecce primū
 ⁊ in ignez mittet ecce secundū. iste timor initialis trahit a malo
 Prouerb. 6. Qui in timore dñi est declinat a malo. Eccl. 15. Qui
 timet deum faciet bonum. Dñr aut timor ille initialis: quia est in
 incipientibz. Quintus est timor filialis cum timet de⁹ nec ppter
 cōmodum nec ppter veniam: sed timetur offendi ppter amorem
 et bonitatem suam: et dñr filialis quia pertinet ad perfectos. iste
 amor facit hōiem sollicitum ⁊ cautum: quia tales semper stant in
 timore dei ne offendāt oculum diuine maiestatis. exemplum de
 Job. 9. qui dicit. Verebar oia opera mea: sciens qd non paris
 delinquenti. Item timent sibi de occultis. Sciunt em̄ hm̄ Aplm̄
 q̄uis nihil fuit sibi scius in aliquo p̄cto: tñ non ideo iustificat⁹
 fuit. et ideo timent sibi ne aliquod p̄ctm habeant occultum qd
 deo displacet. exemplū de Dauid qui timens sic dicit in Ps. De
 licta quis intelligit ab occultis meis mda me: iste timor facit eos
 plus dolere de puis peccatis q̄ aliquos p̄ctores de magnis. Itz
 facit aliqñ eos timere de culpa vbi non ē culpa Greg⁹, Bonazz
 mentium est ibi culpā timere vbi culpa nō est. Quantum ad
 terciam partez sermonis sciendū qd timor dei asfert homini q̄nqz
 bona. Primo sufficientiam t̄paliū in vita p̄senti Ps. Timete
 dñm omnes sancti eius: quoniam nihil deest timentibus eum.
 Secundo confert vite prolongationez Prouerb. 10. Timor dñi
 appodiat dies: insuper in extremis vult ei subuenire Eccl. 1. Ti
 menti deū bene erit in extremis: in diebus de fundationis sue bene
 dicetur. Tercio misericordiam dei impetrat Ps. Quō miseretur
 pater filioz miseratus est dñs timentibus se: in signuz h⁹ patus
 est dñs voluntatem ipsozum adimplere et peccoz eoz exaudire
 Ps. Voluntatez timentū se faciet. Quarto in bono statu seruat
 hōiem ad gratiam dei Bern. In veritate didici nihil ita valere
 ad grām promerendam ⁊ conseruandam q̄ si videaris non alta
 sapere sed semper timere: ergo quicunqz vult manere in grā dei
 et eū post pascha a se nō repellere debet semp stare in timore dei
 Eccl. 27. Si in timore dei te non tenueris cito subuertetur dom⁹
 tua Bern. in tractatu de septē domis, Connexa sunt quidē timor
 ⁊ religio nec remanere potest altez sine altero: quia timor radix
 est ⁊ custos oim bonozum. Quinto confert eternam beatitudinē
 post hanc vitam. vnde Ps. Dediti hereditatē timentibz nomē
 tuum dñe: vnde etiam Eccl. 37. Timenti deum beata est anima
 eius. ⁊ habebit beatitudinez eternam: ymo timor dei in presenti
 purgat ⁊ disponit animā ad euolandum cito in celum Job. 12.

Ecclesiastice. capite. 15.

49

Job. capi. 9

Psalm. 33.

*Prouerbior. capite. decimo.
Ecclesiastice. cap. primo.*

Ecclesi. capi. 27.

Psalm. 60.

h z

Sermo

Territi purgabunt. exemplum in dyal. Greg. de quodam viro
sancto qui mirabiliter in morte timuit. Cū autē apparuisset quidam
in veste splendida & quereret quare sic timuisset. Rēdit q̄ ille
timor oīno eū purgauit & statim post obitū ad celum euolauit.

Die quarta post pascha epla Jacobi

Quissimi. omne datū optimū & omne donū perfectū
de sursum est descendens a patre luminū apud quē
non est transmutatio nec viciissitudinis obūbratio
Volūtarie em̄ genuit nos verbo veritatis vt simus in dū
aliquod creature eius. Scitis autē fratres mei dilectissimi
Sic autē omnis homo velox ad audiendum. tardus autē
ad loquendū & tardus ad iram. Ira enim viri iusticiā dei
non operatur: propter qd̄ abidentes oēm inmundiciam
& abundantiam malicie in mansuetudine suscipite vobis in
scitum verbum quod est saluare animas vestras.

Sermo. xliiii. super epistola p̄cedenti.

Quone dāum opamā & omne donum perfectū & Jaco. 1. cap. 1.
Ex quo sumus dotati magnis. ne igit̄ extollamur beatus
Jacobus reducat nobis ad memoriā q̄ omnia illa dona
habem⁹ a deo: ergo dicit. Omne datū &c. Unde in p̄nti sermōe
tria sunt dicenda. Primo quō tria bona nobis a deo misericōter
largiuntur. Secundo quē homo velox debet esse ad audiendū et
tardus ad loquendū. Tercio aliqd̄ de verbo dei cū vno exēplo
Quantum ad primū sciendū q̄ de⁹ stulit nobis tria dona scz
res tpales corp⁹ & aiām p̄ciosaz q̄ sunt bona melioza & optima
Primo q̄a res tpales & creature q̄s deus creauit & homini dedit
ex sua natura sunt bona Gen. 1. Vidit deus cuncta que fecerat &
erant valde bona Eccl. 39. Bona hominis creata sunt ab initio
Deus enim dat illi tpalia scz panem ad vestendum: aquam ad
bibendum. aerem ad spirandū. lucem ad videndū. Terra namq̄
ministrat hōi alimenta in frugibus in animantibus. aqua lauac⁹
& diuersa genera piscium. aer p̄bet flatum vitalē & omne gen⁹
suū. celum prebet nobis lucē de die ad v. gilandū: tenebras
de nocte ad dormiendū. vide quantum tenemur deo seruire pro
tali dono: hec oīa bonis in bonū p̄ficiunt. impiis et peccatoribus
in malum conuertunt: quia districtam rationē sunt reddituri in
iudicio extremo de vsu creaturarum dei. Ap̄ls. Scimus qm̄ dilis
gentibus deū &c. Secundo hec tpalia sunt melioza qm̄ vāmur eis
ad laudem dei et vtilitatem propriam scz deo decimas offerendo

cciiii

3. **Proverb. 3.** Non ora deū de tua substantia & de primiciis tē. Itē pauperibz largiendo elemosinas **Ysa. 58.** Frange esuriēti panē tuū. Item animabz in purgatorio existentibz subueniendo que quotidie clamant ad nos illud **Job. 19.** Misere mi mei misere mi mei saltem vos amici tē. Sed hoc donū t̄paliū quidaz includūt sicut ille qui pecuniā dñi sui abscondit **Lu. 19.** Ligatis manibz & pedibz p̄iuate eum in te. exte. Nā quilibet tenetur p̄imo suo subuenire in necessariis: vnde dī in decret. Pauperibz & non potentibus laborare subueniendū est **Amb.** Palse fame morientez si non pausti occidisti. Item quidam qd̄ peius est bona t̄palia a deo sibi collata inutiliter & male expendūt sicut gulosi luxuriosi huiusmodi tē. et tales sic damnari possunt sicut dī **Lu. 16.** de diuite epulde qui epulabat̄ quotidie splendide & sepultus ē in inferno **Tercio** t̄palia hęc sunt optia qñ alliciunt hoīem ad desiderandū peruenire ad creatorem suum per medium ipsarū creaturaz. in creaturis posuit pulcritudinē dilectionem et dulcedinē vt hoīes talibus allecti ad creatorē in quo sunt oīa ista plenissime festinet Ergo cum gustas dulce vinum & mel cogita q̄ dulcis est dñs de celo. similr̄ cum vides pulcrum hoīem vel aliquā creaturam ad imaginem eius vel liliū tunc cogita si hęc t̄palia transitoria sunt tam pulcra & dulcia & tam delectabilia vt ex singulis sensus reficiantur in p̄senti quanta erit delectatio in beatitudine. vbi non vrbz aliter sed veraciter oīs illa creatura a creatore suo inueniet̄ p̄fectissime et plenissime a quibus oēs sensus delectationibus replentur **Aug⁹.** Omnia h̄ mūdi delectabilia sparsim in creatis reperta s̄m oēm v̄rtutez nude et aperte in creatore reperiuntur oīa enim clamant. Ipse fecit nos & non ipsi nos. Itē in creatis debem⁹ trinitatē cognoscere in magnitudine potentie: in lumie sapientie. & in bonitate nature. p̄pter hęc et lilia dicunt̄ creature vestigia dei **Job.** Vestigia eius apprehendens. **Secundū** donū est corpus hoīs qd̄ est bonū in quantum est creatū a deo sicut cetera creature. sed q̄ corp⁹ repugnat contra aiā hoc est p̄pter p̄ctm̄ & inter creata corpora corpus hoīs est nobilius **Aug⁹** sup̄ **Gen̄** Omnia aialium corpora siue que sunt in aquis siue q̄ in terris viuunt inclinata sunt ad terrā & non erecta sicut corpus hoīs est erectū **Greg⁹.** Sic nanqz homo immortalis est conditus vt si nō peccasset mori etiā non potuisset. & hoc corpus aīe datum est vt dicit **m̄gr** sentē. vt mentuz sibi acq̄rere debeat. Sed dicitis quōd meret̄ homo cum corpore. R̄ndetur q̄ t̄mplr̄. Primo resistendo vniūter peccatis illis ad que corpus n̄m est magis inclinatum

Jon. Cap. 58.

Job. Cap. 19

Luce Cap. 16

psalms Nonagesimo nono.

h 3

Sermo

*Paulus ad Timotheum
in Secunda Epist. Cap. 2
Job capite 7.*

*Matthaei cap. 5
David in psalms 89.*

1. Jacobo 1. Capite

Lucas capite 6

siue sit ira siue inuidia siue luxuria siue gula &c. **Berñ.** Quotiens
resistis totiens coronaberis **Aplus.** Nemo coronabitur nisi qui
legitime certauerit **Job.** Militia est vita hois sup terraz. Secdo
meremur cum corpore bona opera operando & corpus nrm casti
gando scz dure iacendo vel asperam veste induendo & corpus cu
virgis & flagellis castigando ieiunando et vigilando &c. **Tercio**
meremur cum corpore sustinendo patienter infirmitates & dolores
corporeis: melius est corporis infirmitates sustinere qm inter dum
bona opera facere. **Sed** dicitis quod possum esse patiens in tantis
infirmitatibus. **Rñ** datur quod debes cogitare pena purgatorii que
multo grauior est qm aliq infirmitas hoim in mundo existentium
vnde dr in decret. **Igni** purgatorii nulla pena est compabilis:
& in isto igne oportet te diu iacere & purgari si hic purgatus no
fueris: vnde mgr sentent. **Deus** ex iustitia impunitu no dimittit
delictu: sed cogita quod tyales infirmitates auget tibi in celo me
ricum **Matth. 5.** Gaudete in illa die qm merces &c. et ista gloria
tanta est. qd si vnus solus sustineret oes infirmitates hoim ad huc
nihil esset respectu glie celestis **Aplus.** Non sunt adigne passioes
hij mundi &c. de hac glia dr in ps. **Qm** mille anni ante oculos
tuos tanq dies &c. **Tercium** donu est aia que est bona q: creata
est ad imaginem & similitudinem dei. & hoc donum scz aiam dedit
nobis vt totum intellectu & affectuz & oes vires anime in deum
dirigamus & circa diuina et celestia occupemus vt sic verius inu
piamus deum agnoscere: volutate agnitum diligere. in deo agnito
& amato dulciter reqescere. & tunc hoc datum erit optimum qm
aia intm profuit quod inflamatur in caritate dei & vnitur deo sic quod
erit vnu cum deo sicut vitrum mutat in igne quantum ad forma
non quantum ad materia. vnde **Aplus.** Qui adheret deo vnus
spus erit cum eo. vnde **Aug.** sup cano. **Job.** Talis est vnusqscq
qualis est dilectio sua. si terraz diligis terra es: sequit. **Et** omne
datum perfectu est gloria celestis descendens a patre luminum
tata trinitate. **Ibi** em pr celestis dabit se nobis in caritate seruen
tissima & inde erimus perfecti amantes. **Filius** dabit se nobis in
sapia lucidissima et inde erimus perfecti sapientes. **Ibi** dabit se
nobis spussandus in bonitate dulcissima & inde erimus omnium
bonitatum copia superfluentes. in his implebitur quod dr **Lu. 6**
Mensuram bona & asertam coagitatam et superfluentez dabit
in sinum vestrum. mensuraz bona quia tali pmio non inuenitur
melius: asertam quia nullus angelus nec paries reperit vacuus
qui non voluptate et gaudio repleat. coagitatam quia vndiq

gaudium erit. Supra in dei visione. infra de periculoꝝ euasione
 vltra de secura possessione qꝫ extra omne meritum super omnez
 sensum super omne desideriu erunt illa gaudia q̄ ibi possident:
 de huiusmodi donis dñi. **2. Cor. 9. Gratiar ago dño meo super**
inenarrabili dono e9. Quantum ad secundaz ptem sermonis
 dicit **Jacob.** Sit omnis homo velox ad audiendum tardus ad
 loquendum. **Ad** tripliciter onditur scz qꝫ homo paratior debet
 esse ad audiendum q̄ ad loquendu. **Primo** per hoc qꝫ auditus
 est in pluribus q̄ loq̄la. **Auditus** enim est in multis. **Loq̄la** autē
 in habentibꝫ rōnem: in quo onditur qꝫ cum discretionē magna
 loquendu est. **Vnde** hic querit vtrū semp loqui sit meritoriuꝫ
 vel demeritoriuꝫ. **Rñdetur** qꝫ nullus potest aliqd verbu loqui
 quin meretur vel demeret. **Et ratio** est qꝫ loqui est actus rōnis
Aristo. 1. Pol. Nullum aial habet sermonem nisi homo: et ois
 actus qui a ratiōe procedit aut est meritoriuꝫ aut demeritoriuꝫ.
Secundo onditur in hoc qꝫ lingua naturalr est inclusa: et aures
 aperte. **Tercio** onditur in hoc qꝫ habemꝫ duas aures ⁊ vnū os
Vnde hic diligēter attendendū est qꝫ tres fuerit phi diligenter
 requisiti quare sic tacerent. **Rñdit** primus scz Socrates dicens.
Loq̄ me sepe penituit. tacuisse autē nunq̄. **secundꝫ** dixit. Nullus
 stultus tacere potest. **tercius** dixit. **Vnū** os et duas aures a nata
 habemus. **q. d.** Multa debemus audire ⁊ pauca loqui: vnde dñ
 in vitaspazꝫ qꝫ sanctus agathon abbas portauit per triennium
 lapidem in ore donec taciturnitateꝫ disceret. **Item** sanctꝫ abbas
 in cella sua per. 30. annos silentiuꝫ habuit. **Notandū** qꝫ debemꝫ
 esse parati ad audiendu tria. **Primo** diuinā legeꝫ **Proverb. 28**
Qui obturat aurem ne audiat legem oratio eius est execrabilis
Secundo prelatoꝝ iussionem **Matij. 1.** **Qui vos audit me audit**
qui vos spernit me spernit. **Tercio** paupeꝫ clamore **Proverb.**
11. **Qui obturat aurem suam ad clamoreꝫ paupeꝫ clamabit ipse**
⁊ non exaudiet. sequitur **Ira viri iusticia dei non operat.** **Vnde**
 hic queritur qñ ira est peccatum mortale ⁊ qñ non. **Rñdetur** qꝫ
 triplex est ira. **Prima** est bona ⁊ est qñ irascitur homo sup ppria
 peccata ⁊ etiam aliena **Ecel. 7.** **Melior est ira risu.** qꝫ per tristitia
 vultus animꝫ corrigē delinq̄ntis. **Secunda** est ira venialis sine
 deliberatione rōnis: quia in aliquibus hominibus ignis ire cito
 accenditur: ⁊ qñ quis ex surreptione comouetur et q̄ cito cum
 rōne aduertit tunc expellit ⁊ resistit huic ire et non vult se vindi
 dicare et sic solum peccat venialiter **Cassiodoꝝ 9.** **Venialis ira est**
 qñ non ducit ad effectuz. **Tercia** est mortalis vt qñ quis irascit
 cum deliberatione ⁊ cum assensu rationis ⁊ cogitat in animo suo

2. Corin. 9. 1. Cap. 9
Jacob cap. primo

Lucas cap. 10

Jacob: cap. primo

Ecclesiast. cap. 7.

Sermo

quò posset se vindicare. et talis irascens reus erit iudicio. et si illa iram ostendit verbis se3 maledicendo et conuiciando proximum suu tunc adhuc grauius peccat et cum hoc incurrit eternā maledictionem quaz xps daturus est in extremo iudicio vt habetur Math. 25. Ite maledicti in igne3 eternum: et si ex ira pcedit ad factū contra proximu suum sicut pcutere vulnerare vel occidere: tunc adhuc grauius peccat. Quantum ad tercia partem istu9 sermonis dicit hic. In mansuetudine suscipite vob3 insitu3 verbu Notandum q3 sicut dicit glo. super illud Math. 7. Sermo me9 non capit in vobis. Sermo dei est h9modi vt qui capit capit: ideo necesse est cor mansuetu esse et suauē et tene3 vt verbu dei posset insigi. cor lapideu hoc non sustinet. g3 dicit hic. In mansuetudine suscipite insitum verbu. et verba pdicationis et inspirationis: sequit. Qd potest saluare aias vestras: nam anima plus glorificat de verbo dei q3 de ieiunio vigiliis vel etiā disciplinis naz per verbum dei potest perseuerari aia in pñti a morte spūali se3 peccati Ps. Dixi in corde meo abscondi eloquia tua vt non peccē3 tibi. In futuro vero a morte gehenne. vnde Joh. 8. Dico vobis. si quis sermonē meum seruauerit mortem non videbit in eternu. Vltimo nota exemplum quò beatus Berni. in sermone conuertit magnum peccatorem. hoc quere in promptuario.

Unica quinta post pascha epla Jacobi

Prissimi. estote factores verbi et non auditores tm fallētes vosmetipsos: q3 si quis auditor est verbi et non factor hic compabitur viro consideranti vultu natiuitatis sue in speculo. Considerauit enim se et abiit et statim oblitus est q3is fuerit. Qui autē perspexerit in lege pfecte libertatis et pmanerit nō auditor obliuiosus fact9 sed factor operis hic beatus in facto suo erit. Si q3 autem putat se religiosu esse nō refrenās linguā suā. sed seductēs cor suu h9 vana est religio. Religio munda et immaculata apud deum patrem hec est. visitare pupillos et viduas in tribulatione eoz. et immaculatū se custodire ab hoc seculo.

Sermo. xxv. super epistola p recetenti

Estote factores verbi et non auditores tantum: fallentes vosmetipsos Jaco. 1. Quia dies istius ebdomade dicunt rogationum et orationum quas debemus offerre cristo ascendente in celo vt nobis promissum mittat spiritum sanctum sed quia oratio non exauditur nisi vita bonis moribus adoret: ideo beatus Jacobus dicit. Estote factores verbi. Vnde in pñti

Psalmus: Centesimo decimo octavo

Item 8.

Cap. 5.

XXV

sermōe tria sunt dicenda. Primo de auditoribus verbi dei. Secūdo de refrenatiōe lingue. Tercio de oratione. Quantum ad primū sciendum q̄ sunt quidā qui verbum dei non audiunt & isti apte sunt dyaboli: hoc probat̄ Joh. 8. Qui ex deo est x̄. Satis videt̄ q̄ ali quis non sit dñs abaius castri qui ei volenti ingredi portā claudit. Porta per quaz dñs vult intrare ad cor hoīs est audit⁹ verbi dñi dei: vnde qui auditū eius negat q̄si claudit ei portā. Cito etiā videt̄ q̄ aliquis non sit de familia alic⁹ qñ mandatū eius non vult audire: sic est de illis qui nolunt audire xp̄m in predicationib⁹ suis Lu. Qui vos audit me audit. Secūdi sunt qui verbū dei audiunt sed non faciunt & isti se decipiunt sicut d̄r in verbis premisissis. fallentes vosmetipsos x̄. Sed aliquis seipm decipere: si ab egritudine quaz haberet ex solo auditu medici se crederet curari vel de fornicitatez vel maculā a se remoueri. Speculū in quo maculam animarum videre debemus est sacra scriptura. Greg⁹. Specula sunt dei precepta que sancte aīe semp aspiciunt & si que sunt in eis seditates desphendunt. & tales qui verbuz dei audiunt & nō faciunt incurrit maledictionē iuxta illud Deutro. **Maledictus qui nō permanet in sermōibus legis: nec eos opere facit.** Terci sunt qui verbū dei audiunt & retinēt et opere implent. & tales beati sunt Lu. 11. **Beati qui audiunt verbū dei & custodiunt illud Apoc. 1.** **Beatus qui legit & audit verba p̄pheticē eius & seruat ea que in ea scripta sunt.** vbi dicit glo. Illi sunt beati qui verba dei libenter audiunt & mente recordant̄ et opere complent vt vitam eternā possideant. & quilibet talis est benedict⁹ a deo iuxta illud Deutro. 28. **Si p̄cepta dei audieris benedictus eris in ciuitate in agro x̄.** & tales etiā vident̄ multū dilectū dño ihesu xp̄o Lu. 1. **Mater mea et fratres mei sunt qui verbum dei audiunt & faciunt.** Exempluz de pastore pecorū qui non audiuit nisi vnum sermonem et saluatus est. hoc quere in p̄mptuario. v. 4. Quantum ad secundā p̄tem istius sermōis dicit hic. Si quis putat se religiosum esse non refrenans linguā suam x̄. hic ap̄ls Jacob⁹ hortatur nos ad custodiendū linguam quod summe necessarium est Gwillerim⁹ lugd. Sunt aliqui qui cauent ab operib⁹ malis attendentes q̄ quātumcunq; adhibeāt custodia castro si portā non custodiat̄ labor est inanis. Idem etiā est in hoīe nisi custodiat̄ eius lingua x̄. merito debem⁹ refrenare linguaz nrām. Primo a turpiloquio qz hoc ritium cor immūdm ostendit cum s̄m p̄hm. Verba sunt signa earum passionū que sunt in anima Math. 12. **Ex abundantia cordis os loquit̄.** tales filles sunt vasi pleno stercore a quo non erit nisi steruus vel fetor

Gen. capi. 8.

Lucas cap. 10

beutro: capi. XXVII.

Lucas: capi. vndeccimo.

Isocai: capi. 1.

beutro: capi. 28.

Lucas capi. 8

Jacob capi. 1.

Math. 12 Luc. 6

Sermo

Sapient: 1. cap.
In libro Exodj: 20

vel immundicia. Item refrenāda est lingua a mendacijs Sap.
Deus quod mentitur occidit animā. Item a falsis iuramentis: quā
quā quis iurat per deum scienter quod non est veruz peccat contra
secundum preceptum quod dicitur. Non assumes nomen dei tui inuani
Sic etiam peccant contra illud preceptum qui blasphemant deū
et qui maledicunt proximis. Item refrenanda est lingua a verbis
derisorijs: quia sublannans sublannabitur. et deridens deridebit
Item a verbis detractorijs Bern. Nunquid impia est lingua
qui tres inficit vno flatu seipsum et eum qui audiēdo et sentit
et eum cui detrahit. idem Bern. Gladius triplex est lingua de
trictoris. sequit hic. Religio munda et immaculata hec est. hic
apostolus Iacobus incitat nos ad amorem proximorum et misericordiam
que nobis necessaria est: quā nunc potest alijs sequi misericordiam
diuinam nisi fuerit misericors pauperibus in eorum necessitatibus
in quantum sibi facultas suppetit Greg. Dei misericordiaz non
potest promereri qui hic misericors non fuerit Bern. in sermone
Misericordie virtus est tanta: ut sine illa cetera virtutes posse
non poterunt. Quāuis enim fidelis quis sit castus sobrius et alijs
maioribus ornatus insignis. si tamē misericors non est misericordiaz
non consequetur nisi etiam misereatur. Misericordia valet homini in
vita pñti quo ad meritum Cris. super Mat. Qualē misericordiam
habet qui propter deum peregrinatur. tales habet qui peregrinos
recipit et sunt ambo equales et qui propter deum laborat. Item
valet in morte. vnde Aug. in sermone. Non memini me legisse
mala morte perisse quā libenter opera pietatis exercuit. Habet enim
multos intercessores: et impossibile est apud deū preces multorum
non exaudiri. Item valet post mortem. in iudicio hominem saluat
Nam de omnibus operibus misericordie fiet in iudicio disceptatio ut
Mat. 5. Esuriui et non dedisti mihi manducare etc. Exemplū
quod Christus inuentus est in lecto in forma crucifixi: hoc quere in pñ
ptuario. m. 33. Quantum ad terciam partem istius sermonis de
oratio tunc mouende sunt aliquę questioes. Et querit primo: quid
sit oratio. rñdet Damascen. Oratio est petitio deorum a deo
et etiam hinc sanctum Tho. in. 4. di. 15. Secundo querit quō deus
et sancti sunt a nobis honorandi. respondeo hinc Iohem mider quod
triplex est adoratio siue veneratio. Prima dicitur latria quę est seruitiū
deo debitus: et sic solus deus adoratur et sacramentum eucaristie.
Querit ut crux Christi in qua pependit debet adorari adoratione
latrię. Rñdeo quod crux illa in qua Christus fuit suspensus dupliciter
considerari potest. Vno modo in quantum imago Christi crucifixi expansi
et extensi in ea: et sic adoratur eadem adoratione latrię sicut Christus et

Matthaej: cap: 25

sic eā alloqmur sicut xpm dicentes. Salve crux sancta salve mōi
 glā vera spes nra vitam ferens oim. et iterum in ymno canim9.
 Id crux aue spes vnica: et sic etiā deberet adorari quoniam crux in
 forma crucis ad imaginem xpi formata de quocumque materia sit scz
 adoratiōe latric. Alio modo considerat crux xpi in quantum est
 res quedā scz lignum: et sic non potest eadem adoratiōe adorari
 tum xpo: quia vt sic non pertinet ad personā verbi vt pars e9
 Quenit vtz beata vrgo maria sit adoranda adoratiōe latric.
 Rñdeo qd beata vrgo cū sit per se agens rōnale et debet honore
 per se. vnde alia adoratiōe adoret qd filius eius: non latric que
 le li deo debet. sed ypdulie quia vltra oēs sanctos debet adorari
 et venerari siue inuocari. ergo inuocamus eam dignissimam dei
 genitricem dñam angeloz: matrem gratie et misericordie. et hoc sile
 non fit aliis sanctis. Secunda est adoratiō qd dicitur ypdulia ab yper
 qd est super et dulia seruit9. et ista adoratiō et veneratiō exhibet
 excellentiorib9 creatis vt beate vrgini marie. ligno sancte crucis
 xpo impresse et etiā vestimentis xpi et siliibus. De enim reliquie
 non pue sunt sed excellentissime que xpm tetigerit Bern. Sicut
 xps tactu sue mōdissime carnis vim regeneratiuā aq̄s contulit. ita
 xps tactu corporis et sanguis sui consecrauit pfata et nobilitauit
 et amplius veneranda sunt qd sanctor9 ossa et reliquie: et ita tenet
 sanct9 Tho. in. 3. di. 9. Tercia est veneratiō que dicitur dulia: et illa
 attribuitur sanctis. Vnde hic querit vtz aliq̄ oratio sit dirigenda
 ad sanctos. rñdet sanctus Tho. 2. 2. di. 3. ar. Sanctis porrigatur
 oratio nō tanq̄ per ipsos implenda: sed vt eoz meritis et p̄bo
 orōes sortiantur effectum. Vnde a sancta trinitate petimus vt nri
 misereat. ab aliis sanctis vt orent pro nobis. Vnde hic queritur
 verum latric possumus adorare imagines sanctorum. Rñdeo qd
 imago potest considerari duplir. Vno modo vt res quedam puta
 lignū sculptū vel pictū. et sic nos non adoramus imaginē et hoc
 esset ydolatria. Alio mō potest considerari vt est imago et signum
 alie9 rei: et qz idem est motus quo quis in imaginē mouet et in
 ipsam rem signatā: ideo etiā est eadem adoratiō qn veneramur
 imaginē et rem ipsam cuius ē imago. vnde hoc dicit in decret. Nō
 pictura imaginū est adoranda sed res que per eā reputatur. ḡ illi
 heretici grauer errauerūt qd imagines xpi et sanctor9 destruxerūt
 vñ legit in canone qd sanctus Leo papa anno dñi. 444. sinodū
 quintu aggregauit in calcedonia in ecclia sancte eufemie vrginis
 et ibi statutum est qd quocumque imagines sanctor9 inhoneste tracta
 uerit aut irreuerentiā exhibuerit a cōmunionē fidelū separatur

Sermo

Item Constantinus papa qui sedit annos septem imperatorem
excommunicavit. eo qd imagines xpi ⁊ sanctorum de honestavit. Itē
post hoc imperator Leo cum filio suo constantino. anno dñi. 718.
regnavit. 25. hic omnes imagines xpi ⁊ beate virginis marie ⁊
aliorum sanctorum in medio civitatis constantinopolitane cremari
fecit. ⁊ multos de populo sibi non consentientes ibi decollari precepit
vnde Greg⁹ papa. 14. qui sedit annos decem ⁊ menses octo ipm
excoicavit ⁊ urbem romanā ⁊ ytaliam ab eius imperio recedere
fecit. Sed nos xpiani venerari debem⁹ imagines sanctorum q̄ sunt
liberi laycorum. Sic querit vtz oēs hoies obligant orare ⁊ deo
regrari. rñdet sanctus Tho. qd sic. Ratio est. qz oratio est act⁹
virtutis que multum est meritoria q̄ fit cum caritate: quia tunc
impetrat bona spūalia ⁊ eterna. ⁊ quilibet tenet sibi providere de
salute aie et sibi procurare bona spūalia in pñti: ergo quilibet tenet
orare. Item oratio est pars satisfactionis pro pētis et quilibet est
peccator: ergo quilibet tenet orare vt sic de pētis satisfaciat: sed
cleric⁹ ⁊ sacerdotes ⁊ oēs in sacris constituti litidius obligant ad
orandum: quia ppter officium datur beneficium ⁊ tales tenent
ex p̄cepto dicere hoias canonicas. nec sine magna necessitate dis
mittere pñt. Querit vtz debeamus solum pro nobis petere an
etiaz pro aliis orare. rñdeo s̄m sanctū Tho. 2. 2. q. 8. ar. 7. qd sic
quia beneficium est ⁊ cū hoc opus spūalis misericordie orare pro aliis
⁊ pro eis petere grām a deo in pñti ⁊ glām in futuro: ⁊ allegat
ibi Cris. super Math. di. Orare pro se necessitas cogit. pro aliis
autem caritas fraternitatis cōmendat. ⁊ Amb. in exameron. Si
ppter te solū rogas nemo pro te rogat. si pro omnib⁹ rogas oēs
pro te rogabūt. Ultimo nota exemplū de operario iusto ⁊ bono
q̄ oravit diuite impio p denario diurno ⁊ impetravit sibi veniā
a deo ⁊ veram penitentiā ⁊ salutem. hoc quere in promptuario.

Dñica infra ascensionem dñi ep̄la Petri

Prissimi. estote prudentes ⁊ vigilate in orationibus
Ante omnia aut mutuā in vobismetipsis caritatē
⁊ inuicem hñtes. quia caritas oprit multitudinem
peccatorum. hospitalet inuicem sine murmuratione. Unus
quisqz sicut accepit grām in alterutqz illam amīstrantes
sicut toni dispensatores multiformis gratie dei. Si q̄s mi
nistrat tanqz ex virtute quam amīstrat deus vt in om
nibus honorificetur deus per ihesum xpm dñm nostrum.

Sermo. xxvi. super epistola precedenti

Sermo

petieris grauius peccas. Talis em si fieri posset perpetue in illidit
vellet viuere q̄ licet ex caritate cum deo esse qd̄ fm̄ oēs doctores
notabile signum est eterne reprobationis. Sedo nō solum mors
pfata bona tollit ymo etiaz bona spūalia aufert. Non enim post
mortem p̄nia locum habet nec penas facilius poterim⁹ cōputare
pro mortalib⁹ psoluendis. non opera virtutū exercere poterim⁹
aut augere p̄m̄ium et proximis subuenire que oīa mors amittit
⁹ p̄pter ista laudabile est mortem timere ⁹ pro longa vita orare
deū debet ⁹ cum hoc addi illud. fiat voluntas tua etiā in iuuen
tute: ⁹ hoc exemplo xp̄i facere debemus. Vnde si pro longa vita
orare volueris prima intentio sit vt peniteas de peccatis et p̄ eis
satisfacias. Sedo vt virtutes operari valeas. Tertio vt p̄ximis
prodesse cupias. sicut beatus Martinus orauit dī. Vñc si adhuc
populo tuo sum necessarius non r̄tuso laborez. It̄m notandum
hic qd̄ q̄uis laudabile sit timere mortem ⁹ petere dilationez pro
p̄xiis causis iam enumeratis. tamen cum quis pbabiliter ab
egritudine se sentit moritur⁹: protunc obligat voluntatem suaz
diuine voluntati ⁹ formari in mortem ⁹ sentiendo. Euidens enim
iudici⁹ diuine voluntatis est omne illud qd̄ fit. Debet insuper
cogitare quomō mortis via est que ducit ad patriā Aug⁹ hos
laudat qui in vltimis t̄pibus suis libenti aīo mortis sue reuertit
aduentum: oppositūq̄ facientes corripuit. vnde etiā Scotus sup
4. senten. dicit qd̄ si q̄s cum iam videt se mori vult ⁹ plene con
sentit in mortem ac si per seipm̄ mortem elegisset: penas mortis
sic patiendo satisfiat pro omnib⁹ peccatis suis venialibus: ymo
aufert aliquid ad satisfaciendū pro mortalib⁹: quare per omnia
laudabile est in morte voluntatē suā voluntati diuine ⁹ fo:mare
Itē querit hic vtz senes ⁹ infirmi pauperes ⁹ tribulati debeāt
exorare deū vt cito moriant̄. r̄ndet Meynricus de hallia qd̄ homo
in senectute constitutus ex eo qd̄ vita extat ei tediola non debet
mortez petere ex impat̄ia sua. Primo qz licet forte in exteriorib⁹
multa mereri nequeat. in interioribus tñ operibus potest mereri
gaudium accidentale ⁹ etiā diminutionē pene ex desiderio vite
eterne ⁹ esse cū xp̄o. Sed opera remunerari importune petere ē
magne supbie apparentia qua q̄s opa sua importune remunerari
apte crederet cū beatus Job cuius operib⁹ de⁹ dedit testimoniū
dixerit. Verebar oīa opera mea Eccl. 9. Nescit homo an amore
vel odio dign⁹ sit. Itē oēs iusticie n̄re tanq̄ pann⁹ menstruate
sunt. Item Job. 7. Sicut mercenarii dies e⁹. Mercenarius em̄ a
dño importune petens anteq̄ merei iniuriā facit dño. sic ⁹ tales

xxvi

nisi essent tante sanctitatis sicut Ap[osto]lus qui dixit ad Philip[pen]s. 9.
 Cupio dissolui et esse cum xp[isto]: vel etiam sicut Dauid qui dixit
 Situit anima mea ad deum fontez viuum. ⁊ iterum. Deu mihi
 q[ui]a incolatus meus plongatus est. Exemplum de orde meretricis
 quedaz orauit pro deuoto viro: ⁊ ideo xp[istu]s illi meretricis omnia
 peccata sua indulxit. hoc quere in p[ro]mptuario. 0. 23. Quantum
 ad secundā partez dicit hic ap[osto]lus Pe. Ante oīa in vobismetipsis
 caritatem habentes. Et i[er]o. l. i. Caritas ante omnia habenda ē
 quia sine caritate nihil p[otes]t. 1. Coz. 14. Si distribuero in cibo
 paup[er]ib[us] ⁊c. Bern. Caritas est bonum cum qua nec op[er]a minimū
 despicitur: sine qua nec maximū acceptatur. Item non habentē
 caritatem nocent omnia tam prospera q̄ aduersa: habentē vero
 caritatem omnia prosunt Ro. 8. Sumus qm̄ diligentibus deum
 oīa cooperant in bonum. Item qui non habet caritatem mortu[us]
 est spiritualiter in anima in p[en]itētia ⁊ eternaliter in futuro. 1. Joh. 4.
 Qui non diligit in met in morte sequit hic. Quia caritas operit
 multitudinem peccatoz. Vbi notandum q[ui] caritas d[omi]ni vestis dei
 ⁊ proximi: quia hominem dignū facit ingressu regni ⁊ quicunq[ue]
 non habuerit vestem hanc indignus est sortio angelozum. sed
 ad illum diciturus est xp[istu]s. Amic[us] quō huc intrasti non habens
 vestem nuptialem: quia admiratur d[omi]nus inueniens aliquem in
 ecclesia catholica absq[ue] veste nuptiali. sine caritate dei ⁊ proximi
 diuina admirationis possunt esse quatuor cause. Prima q[ui]a d[omi]nus
 ih[esu]s multum valde expendit vt sponsa sua hanc vestem h[ab]eret
 cum alie vestes vel fiunt de pilis aialum. vel de cortice arboz
 vel visceribus vermū vt vestes senex. hanc vestem voluit xp[istu]s
 nobis ministrare q̄si de viscerib[us] suis cum lateris aptione amorē
 suum nobis ostendit Bern. Clauus penetrans: clauus referans
 factus est mihi vt videam voluntatem d[omi]ni. quid enim vult d[omi]nus
 nisi vt econuerso eū diligaz. Secda causa q[ui] sponsa hanc habeat
 vestem vt possit summe placere xp[isto] sponso suo: vnde vestem in
 consuetem: que erat figura huius vestis notat diuidi Joh. 19.
 Licet permiserit corpus suum lacerari et vulnerari. vnde Aug[ustinus]
 Tunicam hominis iam iudicati in cruce pendentis carnis fies pilati
 non sunt ausi ascindere ⁊ tu in terris caritatem dei sine caritate q[ui]
 deus est separare vis. Tercia causa q[ui] scit sponsa q[ui] si vestis ista
 ei defuerit. turpitudō eius toti mūdo manifesta erit Prover. 10
 Vniuersa delicta operit caritas: vnde etiam Ap[osto]lus. Beatus qui
 custodit vestimēta sua ne nud[us] ambulet ⁊ videat turpitudinē
 eius. Quarta causa q[ui] sponsa scit q[ui] non licet alicui intrare aulā

psalms. centesimo decimo nono.

*Paulo ad Corinthios in prima epistola
capite decimo tertio.*

Paulo ad Romanos capite octauo

Sermo

caelestis regni sine veste nuptiali: unde **Wester. 3. dñi** siue legitur
q̄ non erat licitū intrare aulaz regis assueri induto sacco. Saccus
em̄ est timor seruilis cum quo nemo intrare potest regnū celoꝝ:
sed vestis nuptialis est caritas dei ⁊ pximi: ⁊ qui cumq; illā vestē
secum portat. regnum caelestis regis secure intrabit. Quantum
ad ter cā partē istius sermonis sciendum q̄ hic dñi. Hospitales
in uicē sine murmuratiōe. Vbi sciendū q̄ duplices sunt hospites
scz boni et mali. Boni gratum obsequium deo nostro ihesu xpo
exhibent peregrinos ⁊ pauperes hospicio recipiendo: in signum
huius q̄nq; etiā ad literam angeli sunt hospicio recepti vt patet
in abrahā ⁊ etiā in loth qui angelos hospicio recepit estimātes
eos peregrinos esse. ymo etiā q̄nq; xps uisibiliter receptus est
vt in emaus: et tales merentur in hoc audire a xpo in extremo
iudicio. hospes fui ⁊ collegis me. Venite bñdīcī patris mei ⁊c.
Secundi sunt mali hospites vt p̄uēne aduersa agentes: et isti
deū grauit̄ offendunt. Et sic cōmuniter septē modis. Primo
q̄n in diebus festiuis de mane ante missam vel infra missam dia
dñice dant hystriomib; comedere ⁊ bibere qui deberent illa hora
esse in ecclesia ⁊ missam ⁊ sermonem audire. nam quilibet uerus
xpianus sub p̄cepto tenet missaz in diebus dñicis vsq; ad finē
audire. Secundo peccant uinuz temperando ⁊ hoc faciunt p̄pter
lucꝝ suum ⁊ proximoꝝ damnum qui ex hoc uino nociuo t̄pato
incurrunt multiplicēs infirmitates: et mulieres pregnātes q̄nq;
aborsum patiuntur: ⁊ tales p̄uēne erunt homicidē coram deo
quia unusquisq; debet diligere vitam proximi magis q̄ t̄palia
totius mundi. Tercio peccant in mensura scz si habent iniustam
mensurā. ⁊ si iustā non plene dant. Quarto peccant q̄n scienter
p̄mittunt incurrere meretrices domꝝ suas et peccare cū hospiti
⁊ cum illis bibulis: et in domibus suis sustinent hystriones cum
scubinis suis qui non sunt in matrimonio diuici rei erunt oim
peccatoꝝ illoꝝ. unde dñi in decret. Pari pena puniendi sunt
facientes ⁊ consentientes. Quinto peccant qui propter lucꝝ t̄pale
ministrant hospitibus suis abaria illicita ⁊ phibita sicut in q̄dra
gesima lactiamia ⁊ oua. in q̄deagesima ieiunandū est a lactiamis
Sexto q̄n computant nimium hospitibus secum hospitantibus:
quia tales moderate hospitibus computare deberent. sic tamē q̄
eis pro laborib; ⁊ occupationib; satisfiat. ⁊ quicq; ultra debitū
suis pximis computant scienter tenent ad restitutionē. Ultimo
nota exemplum de ciue qui hospitando peregrinos et pauperes
est ditatus. hoc quere in promptuario. h. 1.

In die penthecostes lectio actuuz Aploz

In diebus illis duz cōplerentur dies penthecostes erant omnes discipuli pariter in eodez loco: et factus est repxnte de celo sonus tanqz aduenientis spūs vehementis. et impleuit totā domuz vbi erant sedētes. et apparuerūt illis dispartite lingue tamqz ignis seditqz supra singulos eoz et repleti sunt oēs spūsactō. et ceperunt loqui variis linguis prout spūs sanctus dabat eloqui illis. Erant autē in iherl'm habitantes iudei et viri religiosi ex omni natione que sub celo ē. Facta autez hac voce conuenit mltitudo et mēte confusa ē: qm̄ audiebat vnusquisqz lingua sua illos loquentes stupebant autem omēs et mirabantur dicentes. Nonne ecce omīs isti qui loquuntur galilei sūt: Et quō nos audiimus vnusqz lingua nram in qua nati sumus parthi et medi et elamite et qui habitant mesopotamiā iudeaz et capadocia pontuz et asiam frigiā et pamphiliā egiptum et partes libie que est circa tyrenen: et aduene romani iudei quoqz et proseliti cretes et arabes audiimus eos loquentes nris linguis magnalia dei.

Sermo super epistola precedenti. xxviii

Om complerentur dies penthecostes erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Ita habetur aduū. originaliter Et in hodierno festo misse transūptiue et lectio-
Johnes Capite. 14.
 naliter venerabilis Beda sup illo verbo Joh. 14. Paraclitus at spūs quem mittet pater in noie meo ille vos docebit omnia. dicitur. spūs sanctus illustrat cor hominis interius. Vñ etiam bñs Gregorius. Nemo docti homini tribuat qd ex ore doctis intelligit. nisi intus sit qui docet doctois lingua inuanuz. exterius laborat. que cū ita se habeant humiliter deprecemur vt spūs sanctus qui vult et inq̄ntum vult inspirat ad nos dignetur venire et in nobis sordes abluat: et virtutes infundat. et det nobis ea que ipse scit dicere et intelligere vt sint sibi ad laudem et nobis ad salutem. quod vt facilius impetremus ad mariā virginē de uote recurramus et ipam deuote salutemus dicendo Ave maria etc. Vnde in pñti sermone tria sunt dicenda. Primo de missione spiritus sancti et hystoria cū aliquibz q̄stionibz. Secdo quare spūs sanctus visus est in triplici specie. scz columbe. flatus et ignis. Tercio de beatis illis qui se preparent isto tempe ad susceptionē spūs sancti. Quantū ad primum hic querit. Cur non statim deus

Sermo

post ascensionem misit spūsanctuz. ⁊ quare post decem dies mi
sit. Rūdet Elucidarius Primo vt apli ieiunis et oī omibus ad
ad eius aduentum se preparant. Secundo ad designand q spū
sanctum recipiunt efficaciter qui decem precepta seruant. Item se
cundo querit vbi et in quo loco receperunt. Rūdeo in taberna
culo in quo xp̄us cum discipulis suis prius cenauit anteq̄ captus
fuit. Vbi scienduz q̄ hec domus fuit multipliciter consecrata. Pri
mo in vltima cena xp̄i. Secdo in lotionē pedū discipuloꝝ suoꝝ
Tercio in cōstitutione sacramti eucharistie. Quarto vbi xp̄us ap
paruit discipulis suis in die resurrectionis ianuis clausis et dixit
eis Pax vobis Quinto hodie qn̄ discipuli receperūt ibi spūsanctū
et erant simul in deuotis oī omibus. Vnde dī Actū. 1. Vii erant Cap. 10
omnes vnanimiter pseuerantes in oī omibus cū mulieribus ⁊ ma
ria matre eius ⁊ cognatis quibusdā ihesu fm̄ carnem. Et illud
innuit in verbis premissis cū dicit. Dum complerent dies pen
thecostes ꝛ. Tercio querit hic quot fuerunt in numero Rūdeo
fere centum ⁊ viginti homines. vt habet Actū. 1. Nam duode
cim apostoli ⁊ 72. discipuli ⁊ beata virgo maria et maria mag
dalena. maria Jacobi ⁊ salome ⁊ Johanna vxor rufi: et alie de
uote femine que secute fuerunt ihm̄ et quidā deuoti cognati xp̄i
fm̄ carnem Vnde glo. ibidem dicit. Nullus absens vbi erāt cor
vnum ⁊ animaz vnā hntes. Vbi notandum q̄ hodie rex celi
et terre decem barones fecit: associatis septuagintaduobus militi
bus quos oēs adeo roborauit q̄ per eos totū munduz subiuga
uit. Duodecim barones sūt duodecim apli. septuagintaduobus mi
lites fuerunt septuagintaduobus discipuli. Vnde Bern. Licet ma
gna ⁊ diuina plane fuerunt miracula que dñs gessit in terris. h̄
tamen vnū est super oīa alia. q̄ in paucis simplicibus hominibus
totum mōm ⁊ oēm sapientie altitudinem subiugauit. Qñtuz
ad scdam partem istius sermonis sciendum q̄ spūsanctus appa
ruit ⁊ visus est in tribus. Primo in specie columbe Luc. 3. Vbi Cap. 3
dicitur q̄ spūsanctus in specie columbe descendit super cristum
baptisatum in signū q̄ qui perdit innocentiam baptisalem p
pān̄ mortale debet habere ad modū columbe gemitū pro cantu
Debet enī cogitare penitens oēs annos suos in amaritudine aie
sue Juxta illud Hier. 5. Luduz vngenti fac tibi plantū ama
rum. Secundo debet esse sicut columba absq̄ felle malicie eligēs
potius mala sustinere q̄ inferre: qz apud deum non est miser q̄
patitur iniuriam. sed qui facit sicut Hieron. Rusticus est qui facit
rusticitatem. non cui fit Tercio exemplo columbe mōdicare de

Luce. cap. 3. Joannis. 1. 3.
Mathaej. cap. 3.
Marce. cap. 1.

xxvii

bet in petra Nam petra que non flectit significat xpm precipue
 in statu crucis ubi occidi potuit. h non amitti. In petra hac ni
 dum suu facere debent qui bonam vitam inchoant. Juxta illud.
 Cantic. z. Columba mea in scraminibz petre. petre sunt vulne
 ra xpi in cruce ibi est meritum. Bern. Scio q merita mea no su
 ficiunt Ergo adfidenter quod mihi deest vsurpo mihi ex vulne
 ribus dni mei ihesu xpi que misericorditer affluunt a sic desunt
 scramina q defluunt. foderunt manus eius a pedes zc. Lancea
 latus eius p foderunt. Et per has rimas hret mihi sugere mel de
 petra. a oleum de saxo durissimo. Secundo apparuit a visus est
 in flatu. et hoc post resurrectionem xpi. **ut habet Johannis.**
 q xps post resurrectionem suam insufflauit in discipulos suos.
 dic. Accipite spm sanctum zc. Guilh. lugd. Ideo sps sanctus vo
 luit per flatu designari: vt ondatur eis q necessariu e flatu
 vite humane. non em potest durare per vnaz horam absqz fla
 tu et aere. tamen absqz cibo a potu pluribz diebus pot durare
 Et dns omnipotens ordinauit vt aer comunissimu elementu
 esset. Hoc patet. qz homo potest hie terram ppm a ignez pro
 prium: aquam ppm sed non aerem. a si modicu esset de aere a
 deberet vendi esset res preciosior a carior tunc is rebo tempalibo
 Sic etiam anima hois non potest viuere spualiter ad vna hora
 sine grada a caritate et dono sps sancti. Vnde Aug. Vita ame
 me amor est. qui non amat mortuus est. Tercio apparuit et vi
 sus est in linguis igneis sicut dicit hic. Appuerunt eis dispartiti
 te lingue tanqz ignis. Vnde hic querit quare sps sanctus appa
 ruit in linguis igneis. Rndetur vt apli corde accensi verba ig
 nita haberent a legem ignitam predicarent que est lex amoris
 vt habetur Johani. 15. Hoc est preceptum meum vt diligatis
 inuicem Item queritur quare sps sanctus venit in specie di
 spartitaru linguaz. Rndetur vt ostenderet discipulis omnia
 linguaz ydeomata loqui a predicare posse a interpretibus no
 egere. Circa qd notandum est q deus ab initio concessit homini
 gratiam lingue cu qua posset loqui vno linguaio inter homi
 nes vt a vnus intelligeret alium plene a pte. Sed antiq pas
 tres scz filij noe abusi sunt beneficio isto volentes edificare post
 diluuium turrim vnam vsqz ad celum propter futu z diluuium
 vt possent sic euadere manu dei. a post plagam ei resistere. Id
 deus confudit linguas oim et diuisit vt vnus non intelligeret
 alium hm q dicit magr in hystoria super Gen. Et hm q dicit
 phus. 3. libro de tribz filijs noe. et adhuc iplo viente nati sut

20. Capite

Johannis Capite. 15.

16. Capite

Sermo

24. milia viroz et centum preter mulieres et pueros qui omnes fecerunt. 72. generationes. quia de iaphet fuerunt. 15. generationes. de cham. 30. de Sem. 27. Ideo deus diuisit labium ipoz quod non erat nisi vnum in septuagintaduas linguas. et post hoc dispersi sunt in vniuersas terras. Nam sem Asiam. Cham africanam. Japhet europam sortitus est. Secundo permansit mundus vsq; in hodiernum diem vt nullus esset in mundo homo purus. qui omnes linguas posset simul intelligere loqui et scire. Sed hodie cupiens deus mdm ad agnitionem sui nois peruenire. misit spiritum sanctum sup duodecim apostulos qui sic locuti sunt vt omnes homines intelligerent suas linguas p illos loquentes. Jo dicit audiebat vnusquisq; sua lingua illos loquentes magnalia dei et hoc necessarium fuit. Nam qui cuiq; dat alicui aliquid offitium oportet etiam qd det ei illud per quod offitium valeat exercere. Sed xps dedit discipulis suis offitium predicandi in omnes gentes et qz hoc facere non poterant sine gratia linguaz. ideo necessarium fuit vt ipsi oem linguam loquerent. Vnde dicit Loquebantur varijs linguis apostoli Sed queritur qm hoc factum sit. Rndetur hodie in die penthecostes. qz vna lingua. scz hebraica vtens ab omnibus hominibus diuersaz linguarum intelligebatur. Vnde dicit hic Audiebat vnusquisq; lingua sua loquentes illos. postmodum vero in terris diuersis ydeomatibus loquebantur nulla creatura docente prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. *Matth. cap. decimo. Dicit. 10. Non enim vos estis qui loquimini* Quantum ad tertiam partem istius sermonis est sciendum qd illi sunt beati qui iuxta posse preparauerunt se ad susceptionem spiritus sancti. Et hoc quadrupli ratione. Prima est qz spiritus sanctus facit homines beatum in presenti vita. Vnde psal. *Beatus plus tu. do. de. eius.* Secundo facit homines diuitem in presenti et in futuro. Et hoc probatur. qz quicquid homo exterius in gratia facit totum est ei meritorium. Nam vnus pater noster in gratia apud deum plus valet qm mille extra gratiam. Sicut vna buccella panis data in gratia plus valet qm centum floreni in peccatis. ymo labores manuum suarum erunt eis meritorij qm fideliter laborant pro se vrozibus et pueris suis. Vnde psal. *Labores man. tua. qz ma.* Insuper omnia aduersa et infortunia que patienter sustinent erunt eis meritoria Ro. 8. *Sanus quomaz diligentibus deum omnia coopantur in bonum.* Tertio spiritus sanctus facit homines heredem regni celorum filium dei et coheredem christi apud si filij et heredes. Quarto spiritus

Matth. cap. decimo.

Psalm. 147.

Psalm. 127.

Paul. ad Rom. cap. 8.

sanctus facit homines participem omnium bonorum. scilicet orationum
 ieiuniorum: elemosinarum et missarum que fiunt in toto mundo.
 Nam iste est articulus fidei sanctorum communione. Pro quo sciē
 dum quod sanctorum communio est bonorum spiritualium per sanctos
 acquisitionum congregatio. unde credenda est sanctorum communio.
 in ecclesia. Nam omnes christiani exilentes in gratia et sine pecca
 to mortali participes sunt omnium bonorum que fiunt quotidie in ec
 clesia per quodlibet membrum ecclesie. Sicut si candela accenda
 tur pro aliquo specialiter omnes qui cum eo sunt beneficiū cande
 le percipiunt. nisi in visu impediant scilicet peccati mortalis: quod
 obtenebrat intellectum et infiat affectum. *Psalmus. Particeps sum*
 ego omnium timen. et Et hoc non solum intelligitur in presenti vi
 ta: sed etiam in futura gloria. Unde ex dictis quilibet vestrum
 debet duo documenta elicere. Primum est quod quilibet debet prioris
 suum ex toto corde diligere. quia hic caritas incipit et in celo
 perficitur. Augustinus. Unusquisque in celo tantum diligit proximum
 suum quantum seipsum. Secundum documentum quod quando videt
 vel audit quis aliquod bonum opus a proximo suo fieri hoc de
 bet gaudere. quia hoc bonum opus etiam suum erit in celo. Vnde
 magister sententiarum li. 4. di. 49. Per caritatem que singulis erit
 perfecta: tantum quisque gaudebit de alterius bono quantum gauderet
 si haberet in semetipso. Quinto spiritus sanctus deducet hominem ad
 vitam glorie ad quam non pervenit nisi per gratiam spiritus sancti.
 Augustinus in libro de natura et gratia divina. Gratia sine qua nec in
 fantes nec etate grandes salvi facti sunt non meritis reddit: sed
 gratuite datur propter quod gratia vocatur. et tunc erimus be
 nedicti a christo. *Juxta illud Venite benedicti patris mei et percipite regnum. Matthee. cap. 25.*

Dominica prima post penthecosten.

Epistola Johannis Apostoli:

Carissimi deus caritas est. In hoc apparuit caritas
 in nobis: quoniam filium suum unigenitum misit deus
 in mundum ut vivamus per eum. In hoc est caritas
 non quasi dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos
 et misit filium suum pro peccatis nostris. Caris
 simi si deus dilexit nos et nos debemus invicem diligere.
 Deum nemo vidit unquam. si diligamus invicem deus in
 nobis manet et caritas eius perfecta est in nobis. In hoc in
 telligimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis: quoniam
 de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur

Sermo

quoniam pater misit filium suum saluatorem mundi. quod
quis confessus fuerit quoniam ihesus est filius dei: deus in eo
manet et ipse in deo. Et nunc cognouimus et credimus
caritati quoniam habitat deus in nobis. Deus caritas est: et qui
manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perse-
cta est caritas dei in nobis ut fiduciam habeamus in die
iudicii. quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Ti-
mor non est in caritate: sed perfecta caritas foris mittit ti-
morem: quoniam timor penam habet. qui autem timet non est per-
fectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam deus pri-
or dilexit nos. Siquis dixerit quoniam diligo deum et odit fra-
trem suum mendax est. qui enim non diligit fratrem suum
quem videt. deum quem non videt quem potest diligere. Et
hoc mandatum habemus a deo. ut qui diligit deum dili-
gat et fratrem suum.

Sermo super Epistola precedenti. xxviii

In hoc apparuit caritas dei in nobis et Joha. 4. Cum scimus
Augustinum nihil predicat dulcius: nihil laudatur vti-
lius quam caritas. Ideo in epistola hodierna Johannes apo-
stolus inuitat nos ad diligendum deum et proximum. sicut diligere
ter patet in textu epistolae. Unde in presenti sermone tria sunt dice-
nda. Primo de caritate dei. et quomodo diligendus sit. Secundo quomodo
creature dei mouent nos ad diligendum deum et ad bona opera.
Tercio signa amoris et etiam signa odij. Quarto ad primum
sciendum quod preciosissimum et utilissimum in hoc mundo munus est
caritas, quia secundum apostolum Caritas nunquam exaudit. quia in morte non
amittitur. Ideo enim ille qui diligit deum in presenti quoniam non vi-
det: multo amplius diliget eum in futuro quoniam videbit faciem ad
faciem. Et qui caritatem seruat deum non potest amittere. Unde
dicit hic Deus caritas est et qui manet in caritate et. Nam qui ca-
ritatem habet est quasi in sinu dei positus. tu de eius sinu non ca-
dere quicquid ibi pateris totum valebit ad salutem. Apertius, Sa-
mus quoniam diligentes deum omnia cooperantur in bonum. Nam
patrem omnipotentem debemus diligere: quoniam ipse prior dilexit
nos et misit filium suum unigenitum in mundum ut viuamus per
christum. Guill. dicit. Non sufficit deo patri pro seruo acquirendo.
mittere seruum suum: sed misit filium suum unigenitum in mundo
qui totus est in maligno positus et est plenus miseria et penuria
Et ad hoc misit eum in mundum ut venditos redimeret et oculos

viuificaret. Bernardus admirans hoc signum dilectionis: ait
 Dñe. quid est homo qz inno. ei aut si. ho. q. reputas euz **D**eni
 qz mittis vnigenitum tuū immittis spm̄ sanctum tuū ⁊ ne quid
 in celestibz vacet mittis ad opera salutis modo etiā beatos illos
 spūs ppter nos in ministerium. **I**tez filius tuus vnigenitus quē
 dedit pater missus in m̄dm nos redimendo plus dilexit nos q̄
 mater puez pprium. qz mater qñqz obliuiscit pueri sui. sed ipse
 nunq̄ obliuiscit nostri. **I**tem mater lactat puez suum cuz lacte
 pprio. sed xp̄us ebat nos cū sanguine et corpore proprio. **I**tem
 dilexit nos plus q̄ vitam suam **Jo. 15.** Maiorem caritatem ne
 mo ha. **V**nde hic querit quō deus sit diligendus. **R**espondet
Jo. nyder qz deus diligendus sit sine modo. **I**n ceteris nāqz vir
 tutibz nimietas est viciosa p̄ter q̄ in amore dei. **N**ā nimia cre
 dulitas siue fidelitas habet leuitatem mentis **Ecclia. 19.** qui cito
 credit leuis est corde. nimia spes habet presumptionē. **prover.**
10. Spes impioꝝ peribit **Ecclia. 30.** Miserere anime tue placēs
 deo. ⁊ contine et congrega cor tuum in sanctitate eius. **I**usticia
 habet crudelitatem **Cassio.** Nostra iusticia sine misericordia non est
 iusticia sed crudelitas. nostra prudentia habet curiositatem **Ro.**
12. Non plus sapere q̄ oportet sapere. **N**ostra abstinentia caus
 fat debilitatem ⁊ abbreviat vitam **Dugo.** Qui carnē suā plus
 q̄ debet affligit animā suam occidit. sed si plus q̄ oportet reli
 quit hostem nutrit. **S**ic ergo nutrienda est caro vt seruiat. ⁊ sic
 domanda vt non superbiat. sic caritas non potest esse nocua.
 quia tenemur deum diligere ex toto corde. et tota anima. et ex
 totis viribz. **E**t quanto plus quis hic diligit deum: tanto clari
 us in celo videbit. **E**xempluz de virgine illa cuius cor nimio a
 more scissum est. quere in proptua. c. 4. **¶** **Q**uanti 3 ad scdam
 partem sermonis sciendum qz deus non solū amat sed vult as
 mari ab alio **D**e quo mirat **Aug. dicens.** Dñe: quid sum ego
 vt amore tuo tenear et nisi hoc faciam irascaris mihi. **I**mo qd
 plus est deus rogat omnes hoies mediātibz omnibz creaturis
 vt eum ament. **V**nde etiam **Aug.** Dñe celum et terra clamant
 ad me ⁊ omnia que in eis sunt dicunt mihi vndiqz vt te amem
Vnde **Dugo libro. 2. de archa noe.** Omnis creatura loquitur
 nobis tribz modis. prima vox dicit accipe. secunda redde. ter
 tia fuge. hoc est dicere. accipe beneficiū. redde debitum. fuge sup
 plitium. prima vox est famulantis. secunda ammonentis. tercia
 dōm̄mantis. vox famulantis sunt celum ⁊ terra ⁊ omnia elem̄ta

Sermo

Nam celum dicit. Ego ministro tibi lucem in die vt vigiles. te nebras in nocte vt pauses. Aer dicit. vitalem prebeo tibi flatum ⁊ omne genus auū ad obsequium tuū mitto. Aqua dicit. Potum tibi prebeo. sordes purgo. arenia rigo ⁊ diuersa genera piscium ad esum tibi ministra. Terra dicit. ego te porto. nutrio vno letifico. Vnde Hugo in libro de arra anime. Homo respice mōm istum. omnis naturalis creatura ad hunc finē cursum suum dirigit vt tuis vtilitatibz deseruiat. tuis delectationibz occurrat. Celum tibi deseruiat per suū motum. Lumina celi per suū influxum. Sol creat tibi diem. luna illuminat tibi noctem. ignis tempat tibi aeris frigiditatem. aqua mundat tibi fetorem ⁊ mitigat litis ardozem et secundat terre rigorem. Terra vero sustentat sua soliditate. recreat sua fecunditate. delectat sua amenitate. Ecce quō omnis creatura cursum suū dirigit ut tuis vtilitatibz deseruiat. vox amonētis est mundus que dicit. video homo quāto amauit te amore. qui pro te fecit me. seruiō tibi qui factus suz propter te vt ⁊ tu seruias illi qui me propter te et te ppter se fecit. Si sentis beneficiūz redde debitum. accipe benignitatem redde caritatem et hoc exigit a te. Causa autē quare deus a nobis amari voluit est libertas sua scz vt habeat occasionēz glorificandi nos. psal. Nimis honorati sunt amici tui deus. Item vox cōmīnantis malū sunt ipsa elementa. Primo igit ignis dicit peccatori obstinato nolenti penitere. a me cōburens. Infernus dicit a me deglutieris. Item hic diligenter considerandum est qd corpus ⁊ membra corpis instruunt hominē qualiter homo exterius et interius debet se regere ⁊ habere: vt scz possit deo placere ⁊ saluus fieri. Primo pedes nos instruunt in hoc qd solis planetis terram tangunt. in quo ostendit qd non debem⁹ amare terrena nisi quantum ad necessitatez vt scz tm sufficiat nobis de illis qntum necessarium est ad sustentationem. Thi. primo Habentes abimenta et quibz tegamur hys conten. ⁊c. Vñ puer bioz. 30. Diuitias ⁊ paupertates ne dede. ⁊c. Secūdo manus eius instruunt nos in hoc qd frequentiori lotionē indigent ad sui munditiam. qz singulis diebus oportet eas leuari. In quo ostendit qd frequenter p attritiones cogitationes verba et opera nostra leuari debemus si volumus esse mundi. ⁊ signanter de sero debemus atē anteqz ponamus nos dormire ad lectū. Juxta exemplum Dauid in psal. Lauabo p lingu. ⁊c. ⁊ statim ignoscit de

us homini peccata sua **Ezech. 14.** In quacūq; hora ingemuerit peccator saluus erit. et de mane debet deo offerre omnia opera sua et labores suos **Greg. in moral.** Omne bonū quod agimus p̄ intentionem semp̄ ad cœlestia leuemus **Dumb.** Quotidie mane surgentes cuncta deo que facturi estis offeratis &c. **¶** Quinto die cōuocatis cogitationibus & operibus illo die cōmissis vobismetipsis capitulum teneatis. **¶** Tertio os instruit nos in hoc q̄ vnicūq; os habemus & duos oculos & duas aures in quo monemur ad moderantiā in verbis. **¶** Vñ sapiens. **¶** A natura duas aures et vnū os accepimus eo q̄ plus audias q̄ loquaris **Prover. 10.** Qui moderat labia sua prudentissimus ē. In hoc autē q̄ os hominis parū est nullam em̄ animal magni capitis vel corporis s̄m̄ **Aristo.** ita paruum os habet a natura s̄m̄ q̄ntitatez corpis: sicut homo. In hoc monemur ad temperantiā cibi & potus. **¶** **Duogo de sancto vic.** Parca enim vita occidit vicia. libidinem extinguunt animū roborat mentem ad cœlestia eleuat. **¶** Quarto lingua nos instruit. in hoc q̄ semper est in humido. docemur q̄ de facili labitur homo. facilius em̄ cadit homo q̄m vie sunt humide q̄ quando sunt sicce **Eccia. 14.** Beatus v̄r qui non est lapsus verbo in ore suo. In hoc q̄ lingua habet duas clausuras. oñdiē q̄ valde nocua est: nisi aliquāter refrenetur quia leones et animalia ferociora solent includi propter eoz nocuitatem. sic et lingua inclusa est **Johā. 4.** Omnis natura bestiarū & volucrum et serpentum & ceteroz animalium domat̄ & domata ē a natura humana. linguam autē nullus hoim̄ domare potuit. **¶** Unde **Cato** Virtutem primā puta compescere linguam. **¶** Quinto aures non instrunt. In hoc q̄ aperte sunt, in quo ostendit nobis q̄ quilibet homo debet esse paratior ad audiendum q̄ ad loquendum. **¶** Juxta illud **Jacobi. 1.** Sit autē omnis homo velox ad audiendū &c. In hoc autē q̄ aures hominis sunt minores q̄ brutoz ostēditur nobis q̄ non debemus aures nostras accommodare indifferenter omnibus sermonibus siue bonis siue malis. sed solū bonis & edificatōis **Eccia. 25.** Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam neq̄. **¶** Unde etiā **Ap̄lus.** Corumpunt mores bonos colloquia praua. **¶** Sexto oculi instrunt nos in hoc q̄ duo sunt, scz vnus dexter & vnus sinister. **¶** Docemur per hoc q̄ oculos nostri cordis debeamus habere non solum ad prosperitatez que p̄ dextrum significatur, sed etiā ad aduersitatez ne absorbeamur a pusillanimitate, qui vero ē in prosperitate: timere debet

Sermo

aduersitatem ne in superbiam eleuetur **Ecclia. 7.** In die bonorum immemor sis malorum & in die mala. **Ecclia. 7.** Non sic fecit ille diues de quo **Luc. 13.** qui dixit aia mea habes multa bona posui in annos etc. **Septimo** instrumur in hoc quod non habemus nisi unum caput. & duas manus et duos pedes. & significat quod in corpore cuiuslibet congregationis debet esse unus prelatus principalis. alias ibi pax non erit: siue hoc fuerit in domibus spiritualium siue secularium. **Octauo** instrumur in hoc quod rectitudo corporis monet nos ad rectitudinem animi **Aug.** super **genesim.** Omnium animalium corpora siue que in terris siue que in aquis uiuunt inclinata sunt. et solum erectum est hominis corpus. in quo figuratur est quod mens nostra in internis recta esse debet. **Bernardus.** Noli querere & sapere que sunt super terram. Rectitudo anime est desiderare et meditari que sursum sunt. **Nono** amor membrorum ad inuicem in corpore uno. omnia ostendunt amorem ut diligamus inuicem. **Applius.** Si quod patitur unum membrum contempnit omnia membra. Amorem proximi debemus factis ostendere **Pieroni.** Vult enim deus ut unusquisque alterius angustias ut proprias sentiat. & quomodo sibi si in tali tribulatione esset subuenire cuperet: ita ipse alteri propter deum subuenire proponat. **Quantum** ad tertiam partem huius sermonis sciendum quod tria sunt signa per que quis cognoscere poterit an deum diligat. **Primum** est si quis sepe cogitat de deo et etiam libenter audit loqui & solite facit omnia in quibus se deo posse existimat contempnere. **Greg.** Probatio dilectionis exhibitio est operis. **Secundum** signum est obseruantia preceptorum dei **Johan. 13.** Qui audit mandata mea et seruat ea. ille est qui diligit me. **Aug.** Intus diligimus deum in quantum mandata eius seruamus. nec plus nec minus. **Idem** intelligendum est de votis spontaneis que obligant cum preceptis. **Tertium** signum est diligere proximum sicut seipsum. unde subdit in epistola. Qui non diligit fratrem suum quem videt. deum quem non videt quomodo potest diligere. Et hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat & fratrem suum. Ratio huius est. quia dilectio dei includit in se dilectionem proximi. **Augustinus** Omnis homo in quantum homo diligendus est propter deum deus autem propter seipsum. Unde **Dumb.** super regulam **augustinum** Solet se deus habere ad homines sicut se habet homo ad fratrem suum

xxix

Unica secunda post penthecosten
Epistola Johannis Apostoli. in 1^a Epistola. Capi. 3.

Carissimi Nolite mirari si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam quoniam diligimus fratres. qui non diligit manet in morte. Omnis enim qui odit fratrem suum homicida est. Et satis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in se manentem. In hoc cognouimus caritatem dei, quoniam sicut ille pro nobis animam suam posuit. et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui enim habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem patientem et clauerit viscera sua ab eo quo modo caritas dei manet in eo. Si uero mei non diligamus uerbo neque lingua sed opere et caritate.

Sermo super Epistola precedenti. xxix.

Nolite mirari etc. In euangelio hodierno agitur de cena cum discipulis. Homo quidam fecit cenam magnam ad quam cenam peruenit per caritatem. Ideo Johannes in epla precedentis dominice inuitat nos ad dilectionem dei. et in epla hodierna inuitat nos ad dilectionem proximi dicens. Nolite mirari si odit vos mundus. Glosa. Dilectionem habete: nec propter mundi odium uel persecutionem dimittite. quia temptationibus probamur sicut aurum in igne. ergo dicit. Nolite mirari. Un in presenti sermone tria sunt dicenda que tanguntur in epistola. Primo de odio mundi. Secundo de inuidia proximi. Tercio de subuentione proximi cum uno exemplo. Quantum ad primum sciendum quod boni non debent mirari si mundus eos odit. Ratio huius est quia odit christum. *Johannis. 15.* Si mundus uos odit scitote quia me peiorem uobis odio habuit. *Augustinus Magna consolatio est membris ex capite. Mat. 10.* Non est discipulus super magistrum. nec seruus maior domino suo. *Johannis. 15.* Si me persecuti sunt et uos persequentur. Et quod grauius est sine causa christum odierunt. Unde dicit in psal. Odio habuerunt me gratis. Sic adhuc multi faciunt qui prelatos odio habent. quia ueritatem predicant et eos pro excessibus suis corripunt. unde eos potius amare debent. et tales similes sunt iudeis qui christum habuerunt et sibi mala pro bono reddiderunt. unde

Joan. 15.
Matthaei Capi. 2. Lucce. cap. 6.
et Joani. Epistola 13. et 15.

Sermo

Psalm. Sexagesimo octavo

Eccl. xij. cap. 14.

Michae. Vj. Cap.

Leuit. vno. 23. Cap.

Unde dicit in psal. Deleantur de libro viventium. Unde hic querit que sunt cause quare mali odiunt bonos. Rñdetur qd h fit pñcipaliter tribus de causis. Prima causa est dissimilitudo. Sicut similitudo est causa amicitie et dilectionis: sic dissimilitudo et defermitas est causa odij. Nam videmus qd illi qui sunt magis similes in facie vel in complexione vel etiam in sanguine vel natura magis afficiunt ad semuicem et magis mutuo se diligunt. Et illa est causa quare inter ludentes quos aliquis videt primo aspectu afficitur magis ad vnum qm ad alium. et potius vult qd ille lueretur plus qm alius. Ideo est similitudo causa amoris et fauoris. Unde Eccl. 13. Omne animal diligit sibi simile. Secunda causa est: quia homines mundi qui mali sunt seipos odio habent. ~~Eccl. 13.~~ Qui sibi nequaz est cui bonus erit. qd aut mali seipos odio habent: patet ex hoc. qz amant vicia. et qui amat vicia odit animaz suam. nonne ille odit abum qui amat maluz eius. ergo odit seipsum qui amat viciu ppum quod est contra deum et salutem ppam. Insuper mali odiunt meliores amicos. quos hnt. Unde Michae. Inimici hominis domestici eius. Nonne odit vsurarius illos quos magis amare debuit scz vxores filios et filias dum eos strangulat faciendo eos sentire peccato. Sic etiam qui pucros educat in delicijs et in superbia. Vñ peruat eos eternis gaudijs. Tercia causa est. quia boni cu opibus suis et virtutibus testimoniu phibent de malis huius mundi: quia opera eius mala sunt. Opera enim xpi scz humilitas ipius ostendit superbiam mundi esse detestabilem et sic de alijs virtutibus xpi. Sic et nunc bonoz hominuz opera et exercitia: ostendunt opera mundi. i. maloz hominu esse praua et testif. cantur contra eos facta: licet taceant verbis. Largas bonoz quo ad pauperes testificatur contra paritatem diuitum. humilitas contra superbiam. patientia contra impatientiam. veritas contra mendacitatem. caritas contra crudelitatem. dilectio contra inuidiam. abstinentia contra gulam. Item notandu qd licet mali odio haberi debeant. tamen eos diligere debemus ppter tria. Primo ppter deum. quia quis iam in gratia non sunt: nec filij dei sunt, tñ adhu in tali statu pnt conuerti ad deum et filij dei fieri et saluari. Secundo ppter nosipos quia purgant nos a pctis nostris et augmentant nobis gaudia eterna. Tercio propter ipsos quia qui infirmi sunt magis indigent. Deutro. 23. Non ab hominibus ydumeum. id est peccatorem propter fragilitatem quia frater tuus est.

xxxix

Queritur an peccatur sit velle hominibus placere. Respondetur
 qd ppter caritatem nutriendam vt eis quis spiritualiter profice-
 re possit laudabile est. 1. Coz. 1. Omnia per omnia. sed ppter
 inanem gloriam vel propter lucrum vel in malis est peccatum.
 Psal. Deus dissipauit ossa eoz qui hominibus placent. confusi
 sunt qm spreuit eos. ad Gall. Si adhuc hominibus placere
 cristi seruus non essem. **Quantum ad secundam partem dicitur**
hic. Omnis qui odit fratrem suum homicida est scz suus ipsius Sap.
16. Gladius eorum intret in corda eoz Aug. Qui alteri nocere
 desiderat similis est illi qui gladio se transuerberat vt tunicam
 alterius scindat. Ergo odium in corde est sicut vermis in ligno
 rabigo in ferro. tinea in panno Nam sicut ista rodunt propriu
 subiectum & consumunt prius qd alia. sic inuidia rodit inuidum
 prius. & plus inuidus nocet sibi qd alijs. **Vnde hic querit vtz**
inuidia sit peccatum mortale. Respondetur qd triplex est inui-
dia. Prima que prouenit ex natura. sic vt quida ex natura sut
inuidi & hoc non est peccatum quia nullomodo est in potestate
nostra Aristoteles. 3. ethicor. In desiderijs pauci peccat. ergo
primis motibus sic naturaliter incidentibus immediate et sine
mora resistendum est: et tunc non nocet. Gregorius Tempta-
tio cui non consentitur non est peccatur: sed est materia exercē
de virtutis. Alia inuidia est venialis cum quis tristatur de for-
tunio vel felicitate proximi tamen non est cu plena deliberatione
et sic est solummodo veniale peccatum. hoc patet quia qm eius
ratio est serena optat & fauet sibi omne bonu. Tercia inuidia e-
cu quis dolet de bono alterius ex odio deliberato vt qz eum ex
cedit in talibus bonis. i. in sapientia siue in rebus temporalibus siue in
fauore hoim siue quia ampliozez gloriam habet excellentissimā
& sic est pām mortale et in hoc consistit ppe inuidia. & istud semp
est malū qd dolet d quo gaudendū est scz de bono proximi. Qu
sciendū qd inuidia facit hoim penitus infelicem. & hoc probatur
quia inuidus de bonis alioz affligit. & de bonis proximoz dete-
rioratur & de sanitate alioz infirmatur et de vita moritur. Ipse
enim se amittere putat quicquid alij lucrant. Et sicut deum di-
ligentibus omnia cooperantur in bonu. sic infelici inuido omnia co-
operantur in malū que audit vel videt. si sint bona tristantur. si
sint mala letatur & sic demeret Seneca. Quia inuidi oculos & au-
res habent in oibz ciuitatibus vt de singulis prosperitatibus hoim
torquet. nam quanta feliciū sut gaudia tanti inuidoꝝ sut gemitus

Ad Gal. capi. 3e

Sermo

Notandum q̄ albertus in tractatu de virtutibz sic dicit. Argu-
mentum verissime caritatis ad proximū sunt vere condolere taz
amico q̄ inimico in qualicunq; aduersitate ⁊ ex toto corde gau-
dere de omni prosperitate. que duo verissima etiam sunt argu-
menta odij. cum videlicet de proximo suo cogitat cum tristitia
vel q̄n ipsum videt in amaritudine cum de ipso loquitur. vel
etiam audit loqui. Item cum om̄en ipsius impedit diminit et
peruertit. sed mirabile est q̄ vnq; aliquis sibi deferenda carita-
te applaudit qui h̄c signa in corde gerit. Multis autē videtur
sufficere si cupiant proximis salutem eternam quā dare nec au-
ferre possunt. quam bene optarent iudeis vel paganis nec me-
mores esse volunt q̄ dñs posuit animaz suam pro inimicis. In
hoc dedit nobis exemplum vt non tm̄ res tempales sed etiam
animaz ponere debeamus tempe necessitatis pro fratn̄bz xpia-
nis. et maxime prelati ad hoc tenentur Johani. 10. Bonus pas-
stor animaz suam dat pro ouibz suis. **Quantum ad terciā par-**
tem huius sermonis dicit hic. Qui habuerit substantiam huius
mundi ꝛc. In ista parte vltima istius sermonis docet nos ap̄lus
opera caritatis exhibere proximis indigentibz. P̄ Guill. hug.
dicit q̄ diuina res ē scire pau peres xpianos fratres suos si in-
digeant dono vel mutuo eoz sicut iudei iudeos. nullus em̄ in-
uenitur iudeus publice mendicans quin alieui sibi subueniant.
Sed inter xpianos sunt multi mendici penuriā sustinentes. pau-
ci sunt qui ipsis misericorditer subueniunt. Ex quibz verbis pa-
tet q̄ pauci sunt qui h̄nt veram caritatem dei patris in se manē-
tem. Vnde hic querit vtꝛ elemosinam dare sit in precepto Re-
spondetur s̄m Tho. 2. 2. q. 33. arti. q. sic. Obmittens autē eter-
naliter punietur vt patet Mat. 25. Ite maledicti ꝛc. Et hoc est
intelligendum s̄m q̄ recta ratio requirit s̄m quaz considerandū
est aliq̄d ex pte dātis. scz id qd̄ est in elemosinis erogand. aut
sit ei necessarium vel supfluum non solum respectu suū ipsius sed
respectu alioꝝ quoz cura sibi incumbit. quia plus oportet q̄
vnusquisq; suis ⁊ sibi provideat ⁊ de residuo pauperibz subue-
niat. Ex parte recipientis requirit q̄ habeat necessitatez alioq̄n
non esset ratio quare ei elemosina daret. Vnde dicit in decretis
Pauperibz non potentibus laborare subueniendum est. nō autē
omnis necessitas obligat ad preceptum. sed illa sine qua quis su-
stentari non pōt ⁊ tunc locū habet qd̄ Amb. dicit. Peste fame
morientem. si non paup̄i occidisti. sic em̄ dare elemosinam ei
qui est in extrema necessitate cadit sub p̄cepto. Alias autē dare

elemosinam est de consilio: sicut de quolibz meliori dant assilia
 Circa iam dicta sciendum qd supflua de necessitate precepti sunt
 eroganda pauperibus. Hoc aut sic probat. quia licet temporalia
 sunt habentium siue possidentiu ea qntum ad proprietatem. tam
 etiam sunt alioz quantuz ad vsum scz illoz qui ex eis sustenta
 ri possunt. **Cris** super **Mat.** Non propter hoc diuitias accepisti
 vt in lasciuia consumas sed in elemosinam expendas. que enim
 habes paupz sunt. sed tibi tradita sunt si ex laboribus iustis et
 hereditate paterna possesor factus es. **Vnde etia Basilus:** Cur
 tu habuudas. ille vero mendicat nisi vt tu bone dispensatōis
 meritum assequaris. Ille vero patientie meritis decoret. **Fames**
 licet panis est que tu tenes. nudi tunica quaz tu in conclau ser
 uas. calcei discalceati qui penes te marcescunt. **Icaro** tot inius
 rias comittis quot dare vales a non facis. **Vnde hic** queritur
 que bona temporalia sunt superflua. **Rndet** quidam doctor. qd e
 vltra necessitatem honesti status persone. **Primo** ad necessitatez
 persone illa solum ptinent que sufficiunt ad sustentandū vitam
 eius corporalem sūm complexionem. scz qd rationabiliter possit
 vires anime a corporis exercere. **Secundo** ad necessitate honesti
 status pertinent ille diuitie quibz opationes illi statui annexas
 rationabiliter pot exercere. vt ad villicum requirit aratrum ad
 militem equus. **Tercio** ad status honestatem requirunt illa bona
 temporalia quibz indiget homo ad exercenduz opera scientiaruz
 et virtutum suo statui annexa. **Et** dicit honestas quasi honoz
 status. **Homo** aut solūmodo virtuosus dicitur qui est deditus
 virtuti. **Etiam** honestas consistit in multa familia supellectili a ve
 stimentis. et quicquid vltra illa tria habet superfluum est a pau
 perum. **Sed** diceret aliquis. habeo pueros a amicos adu quibz
 subuenire oportet non tm mihi. **Rndet** idem. nam tibi et filiis
 tuis providere debes sūm illa tria iam dicta. **Sed** dicens. solus
 sum et timeo deficere propter futuros defectus. **Rndet** idem. tibi
 debes qntum sufficit non ad modicu tempus sed ad honestā vi
 tam duendam ad diem vel ad annū nisi esses talis qd annuales
 fructus haberes tunc reseruare posses qntuz sufficeres ad annū
Si aut aliquid superest: indigentibus est distribuendum **Hec** ille.
Vnde dicit **Aug.** Omnia bona sua dedit deus duobz hominibus
 diuitibus terrena pauperibus celestia. sed deus vt runq saluare co
 stituit: vt sic diuites sua hereditate colloent pauperes. et vter
 qd p aliu colloet. **Hec** ille. qd aut diuites qd hic hnt supflua gra
 uiter peccant nō subueniēdo paupibus. ostendit in decretis. vbi dī

Sermo

Non minus p̄m̄ est auferre h̄m̄ q̄ negare indigentē, Itēz notandum hic q̄ qui e' elemosinā acēpturus attendat si indigeat: alioquin rapinam cōmittit. **Dero.** Monachē si eges ⁊ accipis das postq̄ accipis. si aut̄ non eges ⁊ accipis rapis. Itē q̄ ritur vtz licitum sit diuitibz per sanos homines facere pegrinationes cū elemosina. **R̄ndetur** q̄ non licet. hoc sic probat. quia hoc votum est in p̄iuditiū paupezz quibz debet de iure elemosina ⁊ qui laborare non p̄nt. sed ille diues per se habet promptas pecunias seu alia bona. ⁊ ille sanus ⁊ fortis homo potest per labores suos acquirere sibi necessaria p̄ aliam viam. **Q̄n̄** dicitur in decretis. Non licet homini sano mendicare. nec homines tenentur ei dare elemosinas suas sed d̄nt dare infirmis: pauperibus, debilibz clericis ⁊ religiosis qui fideliter seruiūt deo in septēz horis p̄soluendis. in missis legendis. in sermonibz ⁊ cōfessionibz audiendis. **Vnde** d̄r in decretis. **B̄n̄f̄itium** est maxime danduz hiis qui in ecclesia vigilant ⁊ deo seruiunt. **Ultimo** nota exemplum quōd mali in p̄nti odiunt et persequunt bonos ⁊ innocentes. **Vnde** Jo. nyder refert q̄ fuit quidam predicator sacerdos graciosus in ecclesia collegiata ebrūensi qui p̄ verbum dei. q̄d seminauit graciosē cū sanctitate vite qua se virtutū speculaz exhibuerat multoz animas sua exemplo lucrificat creatori ⁊ exinde fauorem magnū a p̄lo acquisiuit. **Sed** e contrario a clericis qui contra fratres esse debuerant in eadem ecclesia odium magnū incurrit. sua em̄ compatione maloz clericoz vita sordebat qui cum in aperto virum p̄sequi non audebant: nec eū suo spoliari b̄n̄f̄itio ⁊ honore: ypocrite c̄tra eum nephandissimū mendaciū confingerunt. nam occulta clauē vnā meretricem ad cameraz viri procurauerūt ⁊ eo absente intromiserunt. eidem meretrici p̄cium promiserūt vt camera ab intra accenderet igne. **Et** pro adiutorio de camera ad stratas clamaret. ita per ordinēz factum est. nam q̄n̄ meretrix in camera iam accensa clamauit: occurrebat secularium multitudo. **Cum** igit̄ in camera vidissent meretricem statim bona fama viri demigrata ē. ⁊ ita de loco oportuit recedere innocentem. **Tandem** transactis pluribz diebz p̄ncipalis actōe huius nequidē a deo grauiter punitus est. nā incurrit infirmitatem grauissimā ⁊ cōfessus est illam nequiciā suam quā confingerunt c̄tra illum bonū hominez ex odio magno q̄d contra eum conceperūt. quia alias non potuerunt eum d̄sfamare. ⁊ cōfessōe noluit eum absoluerē nec cōmunicare sacramento eucharistie nisi famaz boni viri restitueret. **Vnde** auocatis testibus

xxx

fidedignis in confusionem suam ⁊ suoz ne in eternum puniret
confessus est ille nequaz malitiam suam ⁊ ordinez proditionis
prefate. Sicqz innocens iste famaz suam recuperavit. qz deus fi
naliter non dereliquit suos sed eis misericorditer succurrit. Vñ
de hoc dicit in psal. Nunqz vidi iustum derelictum ⁊c. Vñ apls
per infamiam ⁊ bonam famaz oportet nos intrare in regnū dei
Ad quod nos perducatur ⁊c.

Dñica tertia post penhecosten

Epistola Petri Apostoli. *in prima epistola. capi. v*

Quissimū humiliamini sub potētū manu dei vt vos exaltet in tempore visitationis oēm solitudinez
vestraz proidentes in eum qm ipsi cura ē de vo
bis. Sobrii estote ⁊ vigilate quia aduersarius vester dy
abolus tanqz leo rugiens circuit querens quem deuoret
Cui resistite fortes in fide: scientes eandem passionez ei q
in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autez omnis
gracie qui vocauit vos in eternam gloziam suam. cristo
ihesu modicū passos: ipse pñ det ⁊ confirmabit solidabit
qz. ipsi gloria et imperium in secula seculozū Amen.

Sermo super Epistola precedenti. xxx.

Humiliamini sub potētū manu dei vt vos exaltet in die
visitationis. prima Petri. In verbis premissis bea
tus petrus aplus monet omnes hoies ad subiectionez
dei dicens. Dumiliamini sub potētū manu dei ⁊c. Vñ in pre
senti sermone tria sunt dicenda. Primo de humilitate hominis.
Secundo quare debemus resistere temptationibus. Tercio quō
debemus proijcere solitudinē nostram in deum. **Quantū ad**
ad primū dicit Guill. Valde necessarium est homini sub potētū
manu dei humiliari. Primo qz homo non potest effugere neqz
euadere manū eius. Vnde dicit in psal. Quo ibo a spiritu tuo.
et quo a fa. tua fu. Et ecce Job. Deus cuius ire nemo resistere
pōt. Secundo qz in humilitate inuenit misericordia dei Sap. 6
Ex igno conceditur misericordia dei. potentes aut potenter tornta
patientur. Tercio quia sine humilitate nemo saluat Math. 18
Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruulus isle nō intra
bitis in regnum gloz. et etiam qz in humilitate nemo dñabi
tur Bernardus. Laudabilis virtus virginitas. sed magis hu
militas necessaria. Illa em consultur. ista precepit. ad illam in
uitamur. ad istaz cogimur. Potest em aliquis sine virginitate

*psalmo: cxxxviii
Job. Capite Nono*

capite. decimo. xxxviii

Sermo

saluari: sine humilitate nullus. Greg. 8. libro moral. Quisquis enim nunc sponte se non humiliat nequaquam hunc sequens gloria exaltat. Et ite Bernardus. Per humilitatem ascendas ad sublimitatem. quia hec est via et non alia propter ipsam. qui aliter vadit potius cadit quam ascendit. quia sola est humilitas que exaltat sola que ducit ad vitam. Unde Augustinus. de ver. do. Vis capere celsitudinem dei cape prius humilitatem dei dignare humilis esse propter te. ysidorus. Descende ut ascendas. humilia te ut exaltaris. Unde hic querit utrum superbia sit peccatum mortale? Respondetur secundum sanctum Thomam. 2. 2. q. 171. Superbia consistit in hoc quod aliquis extollat se super illud quod est sibi preceptum siue preceptum a diuina regula. Contra quod dicit apostolus. 1. Cor. 3. Nos autem non in immensum gloriatur: sed secundum mensuram quam nobis mensus est deus. Et ideo dicit Eccle. 10. Initium superbi hominis est apostotari a deo. In hoc enim radix superbie considerat quod homo non subditur deo nec regulis ipsius. Notandum autem quod non est subiuciendo habetur in ratione peccati mortalis. Quia superbia secundum genus suum mortale peccatum est sicut in alijs peccatis que ex suo genere mortalia sunt. sicut inuidia luxuria etc. Sed sunt aliqui motus qui sunt peccata venialia propter eorum imperfectionem qui scilicet preueniunt iudicium rationis et sunt preter eius sensum. Sic etiam circa superbiam accidit quod aliqui motus superbie sunt peccata venialia dum eis homo non consentit. Quantum ad sollicitudinem dicit hic beatus Petrus omnem sollicitudinem vestram prouenientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Unde hic querit utrum sollicitum sit homini christiano sollicitudinem gerere. Respondetur secundum sanctum Thomam. 2. 2. q. 171. Sollicitudo temporalium potest esse illicita dupliciter. Uno modo propter superfluum studium quod apponitur ad temporalia procuranda. propter quod homo a spiritualibus quibus specialiter seruire debet retrahitur. Et ideo dicit Augustinus. quod sollicitudo seculi suffocat verbum dei. Secundo ex parte timoris superflui. quoniam scilicet aliquis non faciendo quod debet sibi timet ne temporalia deficiant. quod dominus reprehendit in euangelio Mat. 6. di. Nonne anima plus est quam ecta. et corpus plus quam vestimentum. Glosa. Si deus dedit nobis maiora. scilicet corpus et animam ergo etiam dabit minora. Unde dicitur in psal. Nunquam vidi iustum derelictum. nec semen etc. Sequitur. quoniam ipsi cura est de vobis. Notandum quod cura provisionis nostre dupliciter pertinet ad deum. scilicet a iure paternitatis et dominij. Primo enim de iure naturali ad patrem pertinet filijs providere nisi culpa hoc impedit

Ecclesiasticus 10. cap. 7

Beatus Petrus in prima epistola
Capite quinto

Lucas 8. cap.

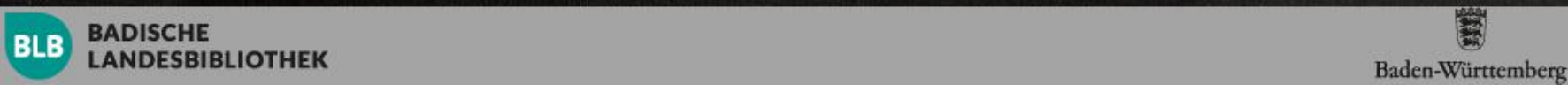
Matheus 6. cap.

Psalmus 36

XXX

Mat. 6. Sit enim pater vester quia hijs omnibz indigetis. In
 fidelis em esset pater ille qui suphabundaret et filios pmitteret
 fame mori. sed deus est pius pr qui vult nobis fideliter puidere
 si ipsum dilexerimus et timuerimus. **Pr** dicit in psal. **Quo** mi
 seretur pater filioz: misertus est dñs timentibz se. **Secundo** ra
 tione dominij quia ad dñm pertinet necessaria prouidere hijs q
 sibi seruiunt. Serui em est cogitare et dil gentiam facere vt vo
 luntatez dñi sui impleat, et domini est cogitare vt seruus nece
 sitatez habeat. **Vnde** xps dicit omnibz seruitozibus suis vt ha
 betur **Mat. 6.** Primu querite regnu dei et iusticiam eius. et hxc
 omnia adijcient vobis. **Quantu** ad tercia ptem istius ser
 monis dicit hic. **Vigilate** qz aduersarius vester dyabolus vi
 gilat. vnde dyabolus tanq leo rugit. In quibz verbis hortat
 nos apus ad resistenduz fortiter temptationibz dyaboli dices
Aduersarius vester tanq leo rugiens circuit querens quez de
 nozet. cui resistite fortes in fide. **Vnde** hic querit vtz demones
 possunt hoies temptare qñ volunt. Respondet cassianus in col
 lationibus patz q non nisi deus permittit et qntum deus per
 mittit. **Apus** prima **Coz. 13.** Fidelis deus qui non patiet vos
 temptari supra id quod potestis. **Augustinus** super psal. **Pliez**
 qz inimicus vult nocere et non potest. qz potestas eius e sub po
 testate dei. nam si tm posset nocere quantum vellet: aliquis in
 stoiz non remaneret. **Vnde** etiam ysidorus. **Non** amplius ele
 ctos dyabolus q eius voluntas permittit temptat. **Doc** ptz in
 Job quez dyabolus non potuit temptare non licenciatus. **Itē**
 patet **Mat. 5.** vbi demones expulsi ex homine obsesso non po
 tuerunt intrare porcos nisi xpo permitte. **Secundo** querit
 vtz demon semel de vno vidus itez temptat hominem. **Res**
 spondet **Tho.** **Quidaz** dicunt q semel superatus nunq de cete
 ro temptare pot aliquem de eodem vicio. Sed alij dicunt q po
 test aliu hoiem temptare: sed non eundez. et hoc est magis pro
 babile. **Tercio** querit vtz inter eos sit malicie differentia. **Re**
 spondet **Cassianus** q de quolibet choro plures ceciderunt. **Vñ**
 sicut bom angeli in bonis exercicijs se exercent. sic per oppositu
 mali angeli in malis exercicijs se exercent vnus est peior altero
 quia angeli de primo choro sunt mali. et de secundo peiores. et
 sic consequenter de alijs **Ideo** aliqui vocant primipatus. aliqui
 potestates etc. **Quarto** querit vtrum dyabolus inhabitat ho
 minez per quodcuqz patm. **Rndet** thomas in quolibetis q si

Matth. cap. 6
Salmo: centesimo secundo
Matth. cap. 6: Luc. 12 cap.
1 pet. 5: cap. 5: in episto: prima
1 pet. 5: cap. 5: in episto:
1 pet. in prima episto: cap. 7

Sermo

quantum ad animas. quia solus deus inhabitat animas. sed quantum ad corpus tunc potest dyabolus substantialiter inhabitare hominem sicut patet in arrepticis quoniam deus permittit. Dicitur tamen ipse dyabolus inhabitare affectum hominis per effectum malicie et per quodcumque peccatum mortale. quia ex quo mortale peccatum facit dyabolo subijci. Iohannis. 8. Qui facit peccatum seruus est peccati. Unde sicut beati sunt sub dominio dei: ita mali sunt sub dominio dyaboli. Unde Mat. 6. Nemo potest duobus dominis seruire. et dyabolus per veram penitentiam a peccatore expellitur. et in signum huius dicit Luc. 8. quod Christus a maria magdalena eiecit septem demonia que vniuersis vicis plena sunt. Quinto querit utrum demones cognoscunt secreta cordium. Respondet nicolaus de lyra Gorr. quod nullo modo cognoscunt secreta cordium nisi per signa exteriora scilicet ex visu et vultu hominis &c. Nam deus est scrutator cordium. vnde dicit in psal. Deus scit cogitationes demonum et hominum. Sexto queritur utrum cognoscunt futura. Respondetur quod futura supernaturalia nullus demonum cognoscere poterit. quia cognoscere futura que presentia solius dei est: nisi deus ex speciali gratia ipsis reuelaret sicut olim reuelauit prophetis. Unde dicit ysai. 41. Annuncia te nobis que futura sunt. Deus noluit indicare. Unde dicitur Actuum primo. Non est vestrum cognoscere tempora &c. Sed demones naturalia futura cognoscunt que ex causis naturalibus scilicet ex cursu planetarum et stellarum eueniunt. Ex his quibus predicant siue predicunt futura. Hoc probatur quod homines possunt hoc facere scilicet astronomi qui quandoque predicunt pluuiam. quibus frigiditatem quandoque caliditatem. que ex constellatione planetarum euenire solent. Item medicus peritus cognoscit hominum conualescentiam ex conspectu urine: et quandoque mortem ipsius. Sed demones habent pleniorum cognitionem quam aliquis magister habere potest. Primo ex subtilitate licet priuati sunt lumine gratie tamen naturalia dona adhuc habent. Unde Gorr. dicit. quod cognitio naturalis in demonibus non est diminuta, habent enim secundum Thoma cognitionem omnium creaturarum tam naturalium quam spiritualium. Item sciendum quod nullus hominum habuit tantam cognitionem omnium scilicet pecorum: auium: piscium: herbarum et arborum sicut primus homo adam. In signum huius ad omnia rebus creatis nomen imposuit secundum proprietates eorum sed dyabolus ex subtilitate nature plane perpendit quod homo non perpendit.

Ioh. cap. 6. 6. 6.

Matth. cap. 6. 6. 6.

Lucas cap. 10. 10. 10.

E. 41.

Actuum cap. 1. 1. 1.

*Esaias Capite 42
Nisi br: Calami qui siccato non cadunt
Et ligni juncti non extinguuntur.
74*

Secundo per longam experientiaz: quis hominum tot malicias
experius est. et quis vnq̄ tam diu studuit. quia dyabolus iaz
plus q̄ sexingenta milia annis studuit. In quatuor annis quis
studere potest ad gradu magisterij arcium: aut fieri doctoz. aut
in medicinis: aut in iure canonico: aut in theologia. Tercio ex
reuelatione superiorum potestatu. Vnde ysidorus de sumo bono
Demonas triplici scientie acumine vigent scz subtilitate natue
experientia tempoz. reuelatione superiorum potestatu. Septimo
queritur utz aliquis potest viuere sine omni temptatione. rñ
detur q̄ nullus xp̄i fidelium potest viuere hic sine temptatione
Hoc multipliciter probat. Nam dicit Job. 7. Malicia e vita ho
minis super terram. Vnde Hiero. super Matth. Impossibile est
humanaz naturam non temptari. Vnde Berni super psal. Qui
habitat. Nemo in carne potest viuere sine temptatione. et qui ab
vna liberat protinus expectat aliam. In signu huius dr Ecclia.
Fili acedens ad se ruitutem dei sta in timore dei et ppara ani
mam tuam ad temptationez. Sed diceret aliquis quare pmittit
deus suos fideles ita temptari. Rñdetur ppter profectuz ipsoz
Quia fm aplm Nemo coronabit nisi qui legitime certauerit.
Vnde Hiero. in epistola: Quis sanctorum sine certamine corona
tus est. Vnde etiam Amb. super lucam pposita est corona:
subeunda sut certamina. Nemo potest coronari nisi qui vicerit.
Maior est fructus vbi maior est labor. Temptari non est pec
catum: sed materia exerende virtutis. Hoc patet per Berni.
dicit. Quotiens resistis totiens coronaberis. Exempluz de illo iu
uene qui meruit vna nocte septem coronas resistendo tempta
tionibz. hoc quere in discipulo de tempore.

Job 7 Capite

Ecclia capite 2

*Paulus ad Timotheum in Epistola
1ma Capite Secundo*

**Dñica quarta post penthecosten
Epistola Pauli Apostoli. ad Romanos.**

Capite octavo

ratres. existimo em̄ q̄ non sunt condigne passio
nes huius temporis ad futuram gloriã que reue
labitur in nobis. nam expectatio creature reuela
tionem filioz dei expectat. Vanitati em̄ creatura subiecta
est non volens sed propter eũ qui subiecit eam in spe. qz
et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in li
bertatem glorie filioz dei. Scimus em̄ q̄ omnis creatura
ingemiscit et parturit vsqz adhuc. Non soluz aut illa sed
et nos ipsi primicias spiritus habentes et ipsi intra nos
gemimus ad optionem filioz dei expectantes redemptione
corpis nostri in xpo ihesu dño nostro.